

AIKUISOPISKELIJAN KANSAINVÄ- LISYYSSOSAAMISEN KEHITTY- MISMAHDOLLISUUDET AMMAT- TIKORKEAKOULUSSA

Case Tampereen ammattikorkeakoulu

Karoliina Koukka

Liisi Räikkönen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2013
Palvelujen tuottamisen ja
johtamisen koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Palveluiden tuottaminen ja johtaminen

KAROLIINA KOUKKA & LIISI RÄIKKÖNEN:

Aikuisopiskelijan kansainvälisyysosaamisen kehittämismahdollisuudet ammattikorkeakoulussa

Opinnäytetyö 46 sivua, joista liitteitä 3 sivua
Marraskuu 2013

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavan aikuisopiskelijan käsityksiä ja kokemuksia kansainvälisyysosaamisen kehittämismahdollisuuksista. Toimeksiantajana toimii Tampereen ammattikorkeakoulu. Teoreettinen viitekehys käsittelee ammattikorkeakoulujen kansainvälisyyttä linjaavia tekijöitä, kansainvälisyysosaamista sekä aikuisopiskelijan erityispiirteitä. Tutkimusongelmina ovat seuraavat: mistä kotikansainvälistymisen keinoista opiskelija on tietoinen, mitä kotikansainvälistymisen keinoja opiskelija on hyödyntänyt, onko opiskelija osallistunut liikkuvuusjaksolle, millaisia esteitä liikkuvuuteen liittyy sekä miten lisätään kansainvälisen tarjonnan käyttöä.

Tutkimuksen lähestymistavaksi valittiin kvantitatiivinen tapaustutkimus ja tutkimuksen toteutusmenetelmäksi valittiin lomakekysely. E-lomake lähetettiin Tampereen ammattikorkeakoulun matkailu-, ravitsemus-, ja talousalan sekä liiketalouden aikuisopiskelijoille. E-lomake lähetettiin sähköpostitse yhteensä 200 aikuisopiskelijalle toukokuussa 2013. Vastauksia tuli yhteensä 51 kappaletta. Tulosten analysoinnissa käytettiin kvantitatiivisia menetelmiä.

Tulosten perusteella opiskelijat eivät ole riittävän tietoisia erilaisista kotikansainvälistymisen keinoista, kuten vieraskielinen kurssitarjonta ja tutor-toiminta. Parhaiten ollaan tietoisia liikkuvuusmahdollisuuksista, mutta siitä huolimatta liikkuvuuteen osallistuminen on vähäistä. Liikkuvuuden suurin este on aikuisopiskelijan perhe- ja työtilanne. Myös erilaisten kotikansainvälistymisen keinojen hyödyntäminen on vähäistä. Tuloksista voi päätellä vähäisen hyödyntämisen johtuvan osaksi myös siitä, etteivät aikuisopiskelijat ole tietoisia kansainvälisyysosaamisen merkityksestä. Tärkeimmäksi kehittämisehdotukseksi nousee tiedottamisen lisääminen kansainvälisyysosaamisen kehittämismahdollisuuksista. Myös erilaisia työmuotoja ehdotetaan, kuten teemaviikot ja vierailut kansainvälisille työpaikoille.

Opinnäytetyön tulokset auttavat kehittämään aikuisopiskelijoille sopivia kansainvälisyysosaamisen kehittämismahdollisuuksia. Opiskelijoiden tuottamat kehittämisehdotukset ovat helposti toteutettavissa.

Asiasanat: kansainvälisyys, kansainvälisyysosaaminen, opiskelijaliikkuvuus, kotikansainvälistyminen, aikuisopiskelija

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Service Management

KAROLIINA KOUKKA & LIISI RÄIKKÖNEN:

The Development Opportunities for Internationalisation Competence of an Adult Student in the University of Applied Sciences.

Bachelor's thesis 46 pages, appendices 3 pages
November 2013

The objective of this thesis is to examine the understanding and experiences in developing internationalisation among adult students in the University of Applied Sciences. The subject was given by Tampere University of Applied Sciences. The theoretical framework processes the factors which outline the internationalisation competence and the special features of an adult student in the University of Applied Sciences. The research questions were the following: what ways of internationalisation at home is the student aware of, what ways of internationalisation at home has the student exploited, has the student taken part in a mobility period, what kinds of objects are there against student mobility and how to increase the usage of international supply.

A quantitative case study was chosen as the manner of approach and the execution was made via a questionnaire. The e-questionnaire was sent to the adult students in hospitality industry and business economics sections in Tampere University of Applied Sciences. The questionnaire was sent to 200 students via e-mail in May 2013. The number of received responses was 51. The analysing of the results was performed with quantitative ways of processing the data.

Based on the research it can be said that students are not aware of the different ways of internationalisation at home, for example foreign language courses and tutor activities. Most awareness is found within the student mobility section, but despite the awareness, the amount of mobility is very low. The biggest obstacles for student mobility are the family and living situations of the adult student. Also the usage of different forms of internationalisation at home is low. Based on the results it can be determined that the low usage of internationalisation at home is partly affected by the fact that the adult students are not aware of the importance of internationalisation. The key suggestion for development is increasing the knowledge of developing the internationalisation competence. Also different forms of work are suggested, such as theme weeks and visits to international workplaces.

The results of the thesis will help in creating suitable suggestions for developing the internationalisation of adult students. The development ideas created by students are easily put into practice

---

Key words: internationality, internationalisation competence, student mobility, internationalisation at home, adult student

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	KANSAINVÄLISYYS AMMATTIKORKEAKOULUSSA	7
2.1	Ammattikorkeakoulu suomalaisessa koulutusjärjestelmässä	7
2.2	Bolognan prosessi ja tutkintojen viitekehys	8
2.3	Työelämän vaatimukset ja opiskelun tuomat mahdollisuudet	9
2.4	Valtakunnallisia linjauksia kansainvälistymiseen	10
3	KANSAINVÄLISYYSOSAAMINEN	13
3.1	Kansainvälisyysosaamisen määrittäminen	13
3.2	Kansainvälisyysosaamisen kehittäminen ammattikorkeakoulussa.....	14
3.2.1	Opetussuunnitelman kansainvälistyminen	16
3.2.2	Kansainvälinen opiskelijaliikkuvuus	16
3.2.3	Kotikansainvälistyminen.....	17
3.2.4	Kansainvälisyysosaamisen haasteet	17
4	AIKUISOPISKELIJA AMMATTIKORKEAKOULUSSA	18
4.1	Aikuisopetuspolitiikka ja aikuisopiskelija.....	18
4.2	Aikuisopiskelijan kansainvälinen liikkuvuus	20
5	KANSAINVÄLISYYS TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULUSSA	21
6	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT	23
6.1	Tutkimuksen tarkoitus	23
6.2	Tutkimusongelmat	24
6.3	Tutkimusmenetelmä.....	24
6.4	Tutkimuksen toteutus.....	25
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET	27
7.1	Tutkittavien taustatiedot	27
7.2	Tietoisuus kansainvälisestä tarjonnasta ja sen hyödyntäminen	30
7.3	Liikkuvuuden esteet.....	33
8	POHDINTA.....	36
	LÄHTEET.....	42
	LIITTEET	44
	Liite 1. Kyselylomake	44

LYHENTEET JA TERMIT

TAMK	Tampereen ammattikorkeakoulu
Bolognan prosessi	47 Euroopan ja lähialueiden maan vuonna 1999 käynnistynyt prosessi, jonka päämääränä on synnyttää yhteinen eurooppalainen korkeakoulutusalue, tarkoituksena helpottaa mm. tutkintojen tunnustamista alueen sisällä ja lisätä eurooppalaisen korkeakoulutuksen kilpailukykyä ja vetovoimaa.
Erasmus	Eurooppalaisten korkeakoulujen yhteistyö - sekä korkeakoulujen välinen opiskelija- ja opettajavaihto-ohjelma
Nordplus	Opiskelija- ja opettajaliikkuvuuden korkeakoulutus – ohjelma Pohjoismaissa ja Baltiassa.
Kv-tutori	Ulkomaalaisten vaihto-opiskelijoiden tukena oleva, toimintaan koulutettu, opiskelija.

1 JOHDANTO

Suomalainen yhteiskunta on kansainvälistynyt muutaman viime vuosikymmenen kuluessa nopealla vauhdilla. Kansainvälistyminen on tuonut muutoksia monella tasolla ja monella tavalla. Elinkeinoelämän kansainvälistyminen on luonut mm. työntekijöille uusia osaamisvaatimuksia, yhtenä näistä kansainvälisyysosaaminen. Korkeakouluissa on jo pitkään pidetty keskeisenä kansainvälisyysosaamisen kehittämisen muotona opiskelijaliikkuvuutta. Opiskelu tai harjoittelu ulkomailla onkin hyvä keino osaamisen kehittämiseen.

On kuitenkin etsittävä myös muita tapoja. Jokaiselle opiskelijalle ulkomaan jakso ei ole mahdollinen. Suurin tällainen ryhmä on aikuisopiskelijat. Aikuisopiskelijoista suuri osa on perheellisiä ja moni myös suorittaa opintojaan työn ohessa. Tällaisessa elämäntilanteessa ei ole yksinkertaista muuttaa joksikin aikaa ulkomaille opiskelun tai harjoittelun vuoksi. Korkeakoulujen onkin haettava myös muita keinoja kansainvälisyysosaamisen kehittämiseen, keinoja osaamisen kehittymiseen kotimaassa, puhutaan siis ns. kotikansainvälistymisestä.

Työn tarkoitus on selvittää kvantitatiivisen kyselyn avulla ammattikorkeakoulukoulututkintoa suorittavan aikuisopiskelijan käsityksiä ja kokemuksia kansainvälisyysosaamisen kehittymismahdollisuuksista. Lyhyet liikkuvuusjaksot sekä kotikansainvälistymisen mahdollisuudet ovat keskeisimmät tutkimuskohteet. Teoriaosuudessa tarkastellaan ammattikorkeakoulujen kansainvälisyyttä linjaavia tekijöitä, kansainvälisyysosaamista sekä aikuisopiskelijan erityispiirteitä (kuvio 1.). Opinnäytetyön toimeksiantaja toimii Tampereen Ammattikorkeakoulu.

KUVIO 1. Opinnäytetyön teoriatausta

2 KANSAINVÄLISYYS AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Suomalainen yhteiskunta on kansainvälistynyt ja monikulttuuristunut voimakkaasti viimeisen 20 vuoden aikana, muutos jonka myötä myös suomalaisten yritysten ja korkeakoulujen toimintaympäristö on kansainvälistynyt. Korkeakoulujen kansainvälistymisessä on tärkeää kehittää opiskelijan osaamista toimimaan kansainvälisessä ympäristössä. Monikulttuurinen ja kansainvälistyvä työelämä vaatii työntekijöiltä valmiuksia toimia yli kulttuuri-, valtio- ja kielirajojen (Garam 2012, 2). Kansainvälisen yhteistyön sekä lisääntyvän kansainvälisen opiskelijaliikkuvuuden tavoitteena on tukea kulttuurien välistä ymmärrystä sekä edistää koulutuksen laatua (Garam 2005, 5).

2.1 Ammattikorkeakoulu suomalaisessa koulutusjärjestelmässä

Suomalainen korkeakoululaitos noudattaa duaalimallia. Suomen koulutusjärjestelmässä yliopistot sekä ammattikorkeakoulut muodostavat yhdessä korkeakoululaitoksen. (Narikka & Nurmi 2013, 157–159). Korkealaatuista tieteellistä sekä ammatillista korkeakoulutuksen tarjontaa turvataan korkeakoulujen strategisella yhteistyöllä. Nämä strategiset tavoitteet asetetaan korkeakoulujen, työelämän ja julkisen sektorin yhteistyön pohjalta. Strategiassa huolehditaan korkeakoulujen toiminnan laadun ja sen kehittämisen panostuksesta sekä siitä, että toiminnan kansainväliseen arviointiin osallistutaan (Akava 2010).

Ammattikorkeakoululain mukaan, jota sovelletaan opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalla, ammattikorkeakoulujen tehtävänä on valmistaa opiskelija työelämäänsä ja ammatillisiin asiantuntijatehtäviin:

”Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin, tukea yksilön ammatillista kasvua ja harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa ja alueen elinkeinorakenteen huomioon ottavaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä sekä taiteellista toimintaa. Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulujen tulee edistää elinikäistä oppimista.” (Laki ammattikorkeakoululaista 24.7.2009/564).

Koulutuksen pitää siis tuottaa sellaista osaamista, jota ammatilliset asiantuntijatehtävät edellyttävät. Kansainvälisyysosaaminen on yksi uusista osaamisalueista, joita työelämässä toimiminen ja työelämän kehittäminen yhä enemmän edellyttävät.

2.2 Bolognan prosessi ja tutkintojen viitekehys

Bolognan prosessi vaikuttaa suoraan myös suomalaisten ammattikorkeakoulujen kansainvälisyyteen. EHEA (European Higher Education Area), eli yhteinen eurooppalainen korkeakoulutusalue, on määritellyt Bukarestissa v. 2012 liikkuvuusstrategian 2020 (Mobility strategy 2020). Strategian nimenä on ”Mobility for Better Learning”. Bolognan prosessin yhtenä keskeisenä tavoitteena on ollut alusta pitäen edistää korkeatasoista opiskelijaliikkuvuutta. Tähän liittyy erilaisia koulutuksellisia tavoitteita, keskeisinä opiskelijan osaamisen ja taitojen kehittäminen. Merkityksellistä on myös työllistymisen edistyminen, persoonallinen kehittyminen sekä eurooppalaisen kulttuuri-identiteetin vahvistuminen. Strategiaan on kirjattu myös tavoitteiden toteuttamiseen liittyviä toimia. Tavoitteeksi on asetettu, että vuoteen 2020 mennessä 20 % EU-alueella korkeakoulututkinnon suorittaneista on joko opiskellut tai suorittanut harjoittelun ulkomailla. Opintojen hyväksilukua, opiskelijoiden kielitaidon kehittymistä ja taloudellista tukea edistäviä toimia tullaan kehittämään. Minimimääräksi asetetaan 15 opintopisteen tai kolmen kuu-kauden jakso. Tavoitteena on saada nykyistä systemaattisempaa tietoa liikkuvuuden eri aspekteista. Liikkuvuuden esteitä on pyritty tunnistamaan ja toimenpiteitä niiden poistamiseen esitetään. Prosessiin liittyvää laadunvarmistusta kehitetään. Seuraavassa ministerikokouksessa v. 2015 tullaan raportoimaan toiminnan edistymisestä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012)

Olen huomannut prosessin olevan tärkeä suomalaisille korkeakouluille ja sen vaikuttaneen paljon korkeakoulujen toimintaan. Kun opiskelijaliikkuvuus on saanut tärkeällä foorumilla merkityksen, sen eteen tehdään töitä myös ruohonjuuritasolla eli koulutusohjelmissa. Hyöty tulee näin suoraan myös opiskelijoille.

Suomen ammattikorkeakouluissa on tavoitteena noudattaa järjestelmää, joka mahdollistaisi kansainvälisen liikkuvuuden sisällyttämisen entistä selkeämmin opintoihin. Eurooppalainen tutkintojen viitekehys, eli European Qualifications Framework (EQF) kytkee yhteen Euroopan eri maiden tutkintojärjestelmät tavoitteenaan mahdollistaa korkeakoulujen opetussuunnitelmien yhteneväisyyden. Sen avulla eri maiden ja eri koulutus-

järjestelmien tuottamien tutkintojen vertailu ja ymmärtäminen helpottuu, mikä johtaa opiskelijaliikkuvuuden edistämiseen maiden välillä (Eurooppalainen tutkintojen viitekehys elinikäisen oppimisen edistämiseksi 2009).

EQF muodostuu kahdeksasta tasosta, jotka kuvaavat yksilön tietoja, taitoja ja pätevyyttä riippumatta siitä, missä tutkinto on suoritettu tai pätevyys hankittu. Nämä tasot kattavat kaikki tutkinnot perustasosta (taso 1, esimerkiksi perusopetuksen päättötodistukset) edistyneeseen (taso 8, esimerkiksi tohtorinarvo). EQF:n tasoverailun tuloksena opiskelijoiden osaamisen tunnistaminen on helpompaa eikä heidän tarvitse toistaa aiemmin oppimaansa opiskelupaikan vaihtuessa. Laadunhallintaa kehittämällä ja yhdenmukaistamalla tutkintorakenteita pystytään lisäämään eurooppalaisen korkeakoulutuksen vetovoimaa sekä kilpailukykyä verrattuna muihin maanosiin (The European Qualifications Framework).

Eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksen kahdeksan tasoa perustuvat oppimistuloksiin, joita kuvataan tietoina (knowledge), taitoina (skills) ja pätevyytenä (competences). Näistä kukin määritellään kuvaamalla oppimistulokset, jotka liittyvät tason tutkintoihin tutkintojärjestelmässä. Euroopan koulutusjärjestelmien erojen huomioiminen on haastavaa, sillä ei voida keskittyä pelkästään panostuksiin (esimerkiksi opiskelun kesto), vaan täytyy ottaa huomioon se, mitä tietyn tutkinnon suorittanut yksilö ymmärtää, tietää ja pystyy tekemään oppimisprosessin jälkeen (Arene 2010).

Mielestäni Suomen osallistuminen eurooppalaiseen tutkintojen viitekehykseen selkiyttää varmasti erityisesti opiskelijaliikkuvuuteen liittyviä asioita, esim. opiskelijoiden osaamisen tunnistamisen kautta. Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksi lukuprosessi voi tämän kautta helpottua. Sama koskee varmasti myös niitä Suomeen tulevia vaihto-opiskelijoita, joiden kotimaassa on tutkintojen viitekehys käytössä.

2.3. Työelämän vaatimukset ja opiskelun tuomat mahdollisuudet

Työelämän toimintaympäristö muuttuu jatkuvasti. Globalisaatio on yksi merkittävä muutoksen aiheuttaja niin kansainvälisissä kuin kansallisissa yrityksissä. Muutos näkyy myös julkisen sektorin työpaikoilla. Tämän vuoksi kansainvälisyyden ja sen ymmärryksen ajatellaan olevan tärkeitä kriteerejä, joita työnantaja hakee rekrytoidessaan työntekijöitä. Ajatellaan, että opiskeluaikana hankittuja kansainvälisiä kokemuksia ja osaamista

voidaan hyödyntää työelämässä. Irma Garam (2005) käsittelee opiskelijan kansainvälisyyden merkitystä työelämässä selvityksessään ”Opiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus ja työelämä”. Suomalaisen talouden ja työelämän on uskottu erilaisissa työelämän etujärjestöjen piireissä tarvitsevan korkeasti koulutettuja, kansainvälisiä valmiuksia omaavia työntekijöitä. (Garam 2005, 34.)

Selvityksen mukaan opiskeluajan kansainvälistä oppimiskokemusta ja sen hyödynnettävyyttä voidaan tarkastella eri näkökulmista: työhön liittyvä alakohtainen osaaminen, ihmisenä kasvaminen ja kansainvälistyminen. Erityisesti liikkuvuusjakson ajateltiin avartavan opiskelijan näkökulmaa maailmasta, antavan uusia perspektiivejä, kehittävän suhteellisuudentajua sekä sopeutumis- ja stressinsietokykyä. Työnantajan näkökulmasta ulkomaanjakso kansainvälistää opiskelijoita ja antaa avuja toimimaan kansainvälisessä ympäristössä, eritoten kansainvälisissä työtilanteissa ja vuorovaikutustilanteissa. Yleensä ne ovat ulkomaalaisten kollegojen kanssa kommunikointia tai ulkomaisten asiakkaiden palvelua. (Garam 2005, 34 - 37).

Mielestäni ammattikorkeakoulujen on tärkeä tiedostaa ne vaatimukset, joita työelämä asettaa valmistuvan osaamiselle. Työelämällä ja ammattikorkeakouluilla on läheinen keskinäinen suhde ja yhteistyöhön on monia tapoja. Erilaisia keinoja kehitetään, jotta opiskelija voisi hankkia tarvittavaa osaamista. Liikkuvuusjakson aikana opiskelijan osaaminen kehittyy melko monipuolisesti. Opiskelijan omalle kehittämiselle on varmasti merkityksellistä tietynlainen kasvaminen, oppii myös paljon muuta kuin pelkästään omaa alaa. Työnantaja luonnollisesti tarkastelee osaamista työtehtävien näkökulmasta. Tällöin painottuvat erityisesti vuorovaikutukseen liittyvä osaaminen.

2.4. Valtakunnallisia linjauksia kansainvälistymiseen

Suomalaisten korkeakoulujen kansainvälinen toiminta on nykyään melko tarkasti linjattu. Opetus- ja kulttuuriministeriö julkisti v. 2009 kansainvälistymisstrategian, joka linjaa korkeakoulujen kansainvälistymisen suunnan vuosille 2009 - 2015. Peruslinjaukset tukevat hyvin mm. ammattikorkeakoulujen käytännön kansainvälistymistyötä. Kansainvälistymisstrategian viisi päätavoitetta kansainvälistymiselle ovat: aidosti kansainvälinen korkeakouluyhteisö, korkeakoulujen laadun ja vetovoiman lisääminen, osaamisen viennin edistäminen, monikulttuurisen yhteiskunnan tukeminen sekä globaalin vastuun edistäminen. (Opetusministeriö 2009, 10 - 11.)

Tällä hetkellä on käynnissä monia uudistuksia, joilla tavoitellaan Suomeen nykyistä vahvempaa, laadukkaampaa ja kansainvälisesti vetovoimaisempaa korkeakoululaitosta, korkeatasoista tutkijakoulutusta ja tutkijakuntaa sekä maailmanluokan tutkimusympäristöjä. Monikulttuuristunut yhteiskunta sekä kansainvälistyvän toimintaympäristön muutokset asettivat uusia odotuksia korkeakouluille. Kansainvälistymisstrategian tavoitteena on vastata kyseisiin haasteisiin ja olemaan korkeakoulujen tukena toimimalla kansainvälisyyden vahvistamiseksi. Pyrkimyksenä on vahvistaa Suomen houkuttelevuutta liiketoiminta-, työ- ja elinympäristönä. Yhteiskunnan uudistumisen tärkeimpiä piirteitä ovat korkeakoulu-, tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän kansainvälistyminen. Korkeakoulujen kansainvälistyminen johtaa ympäröivän yhteiskunnan ja elinkeinoelämän monipuolistumiseen, kansainväliseen verkostoitumiseen. Se myös parantaa kansalaisten hyvinvointia, sivistystä ja osaamista sekä Suomen kilpailu- ja innovaatio kykyä maailmalla. (Opetusministeriö 2009, 9 - 10.)

Toimintaympäristössä on kansainvälistymisen seurauksena tapahtunut muutoksia, jotka vaativat nopeampaa kansainvälistymiskehitystä korkeakouluissa, enemmän voimavaroja ja niiden keskittämistä korkeakoulujen profiloinnin ja kehittämisen kannalta olennaisille alueille. Suomeen on pyrkimyksenä luoda kansainvälisesti vahva ja vetovoimainen korkeakoulu- ja tutkimusyhteisö. Tavoitteena on parantaa yhteiskunnan kyvykkyyttä menettellä laajassa kansainvälisessä ympäristössä, avustaa monikulttuurisen yhteiskunnan kehitystä sekä olla mukana globaalien ongelmien ratkaisussa. Suomalaisten korkeakoulutuksen ja tutkimuksen laatua parannetaan vahvistamalla niiden kansainvälisyyttä. (Opetusministeriö 2009, 10.)

Strategiassa on melko tarkasti määritetty opiskelijaa koskeva näkökulma. Tavoitteena on kehittää yksilön kansainvälisiä perustaitoja. Työelämän kansainvälistyminen edellyttää jokaiselta korkeakoulututkinnon saaneelta hyvää kieli- ja vuorovaikutustaitoja sekä monipuolista kulttuuriosaamista. Kansainvälinen opiskelijaliikkuvuus, niin opiskelu kuin harjoittelu, parantavat opiskelijan kielitaitoa ja työmarkkina-asemaa. Se myös lisää kulttuurien ja yhteiskuntien keskinäistä ymmärrystä. Kansainvälistyminen tehostaa opiskelijan henkistä kasvua ja globaalin vastuun ymmärtämistä. Opiskelijakunnan rakenteessa on tapahtunut muutoksia: aikuisopiskelijoiden määrä on lisääntynyt ja liikkuvuuden järjestäminen onkin haastavampaa kuin ennen. Lyhytkestoiset opiskelijaliikku-

vuoden ulkomaanjaksot ovatkin tärkeitä takaamaan kansainvälistymistä erityisesti aikuisopiskelijoiden ja jatko-opiskelijoiden parissa. (Opetusministeriö 2009, 17 – 18, 28.)

Kansainvälisessä korkeakouluyhteisössä opiskelijoille annetaan mahdollisuus hankkia osaaminen kansainväliseen yhteistyöhön. Näitä kansainvälisiä valmiuksia hankitaan hyvin toteutettujen liikkuvuusjaksojen lisäksi laadukkaalla kotikansainvälistymisen taakamalla opetustarjonnalla kotimaassa. Kansainvälisen osaamisen tarjoaminen otetaan huomioon kaikilla tasoilla opintojen suunnittelussa. Hyvällä suunnittelulla opinnot eivät viivästy kansainvälisten valmiuksien kehittymisen ja opiskelijaliikkuvuuden vuoksi. Kansainvälistymisen keinot ja tavat vaihtelevat eri alueilla sekä aloilla. Kansainvälistä opiskelijaliikkuvuutta lisätään nykyisestä. Korkeakoulut ovat vastuussa tämän laadusta sekä toisaalla hankitun osaamisen tunnustamisesta. (Opetusministeriö 2009, 28.)

Peruslähtökohtana opiskelijaliikkuvuudessa on vähintään kolmen kuukauden pituinen harjoittelu tai opiskelijavaihto. Opiskelijaliikkuvuutta täydennetään vaihtoehtoisilla kansainvälistymisen muodoilla kuten vierailuilla, ryhmä- ja virtuaaliliikkuvuudella korjaamaan vaihtojen epätasapainoa sekä alojen välisiä eroavaisuuksia. Ulkomailla pidettäviä harjoittelujaksoja pidetään tärkeinä niin ammattikorkeakouluissa kuin yliopistoissa-kin aloilla, joilla kansainvälistä opiskelijavaihtoa on vähän. (Opetusministeriö 2009, 28).

Korkeakoulututkintoihin sisällytetään kaikkiin kansainvälistymistä tukeva osio, jonka toteutuksesta päätetään henkilökohtaisissa opintosuunnitelmissa. Tämä kansainvälistymisosio suoritetaan kansainvälisellä liikkuvuusjaksolla tai kotikansainvälistymisen keinoin kansainvälisellä opetustarjonnalla. Tarvittaessa korkeakoulut tekevät alakohtaista sekä alueellista yhteistyötä järjestääkseen vieraskielistä opetusta. Monimuotoista kansainvälistä opintotarjontaa hyödynnetään myös virtuaaliopetuksessa. (Opetusministeriö 2009, 31). Opiskelijoiden ja ammattikorkeakoulujen kansainvälistymiselle on mielestäni tärkeää, että opetus- ja kulttuuriministeriö on linjannut näinkin tarkasti sekä tavoitteita että toimenpiteitä. Yksittäiselle opiskelijalle varmasti turvataan näin aiempaa paremmat mahdollisuudet oman kansainvälisyysosaamisensa kehittämiseen.

3 KANSAINVÄLISYYSSOSAAMINEN

3.1 Kansainvälisyysosaamisen määrittäminen

Edellisessä luvussa todettiin, että suomalaisen työelämän kansainvälistyminen edellyttää jokaiselta korkeakoulututkinnon saaneelta hyviä kieli- ja vuorovaikutustaitoja sekä monipuolista kulttuuriosaamista. Ammattikorkeakoulutasolla käytetään käsitettä kansainvälisyysosaaminen, kun kuvataan tutkinnon suorittaneiden yleisiä kompetensseja. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden osalta kansainvälisyysosaaminen sisältää seuraavat kompetenssit osaamisalueen kuvauksessa:

Kansainvälisyysosaaminen (Internationalisation competence)

- omaa oman alan työtehtävissä ja niissä kehittämisessä tarvittavan vähintään yhden vieraan kielen kirjallisen ja suullisen taidon
- ymmärtää kulttuurieroja ja kykenee yhteistyöhön kulttuuriltaan erilaisten henkilöiden kanssa
- osaa hyödyntää oman alansa kansainvälisiä tietolähteitä
- ymmärtää kansainvälisyyskehityksen vaikutuksia ja mahdollisuuksia omalla ammattialallaan. (Arene 2007).

Olen huomannut, että kielitaitoa pidetään yleisesti yhtenä kansainvälisyysosaamisen peruspilarina. Jokaisella ammattikorkeakoulussa opintonsa aloittavalla on jo jonkinasteinen kielitaito. Ammattikorkeakouluissa kielikoulutus jatkuu, jokaisella opiskelijalla on kieliopintoja osana ns. pakollisia, kaikille yhteisiä opintoja. TAMKin osalta kielitarjontaa kuvataan luvussa 4. Kansainvälisyysosaamiseen kuuluvista osaamisalueista mielestäni ehkä kyky ymmärtää kulttuurieroja ja kyky yhteistyöhön kulttuuriltaan erilaisten henkilöiden kanssa on vaikeimmin hahmotettavissa. Voidaan myös olettaa, että tällä osaamisalueella opiskelijoilla on hyvin erilaiset kokemustaustat ja osaamisen taso opintojen alkuvaiheessa. Kulttuurien välinen viestintä on yksi keskeisistä osaamisalueista, josta ainakin perusosaaminen tulisi hallita. Näitä tarkastellaan seuraavaksi lähemmin.

Kulttuurin määrittely auttaa ymmärtämään kansainvälisyysosaamisen perustaa. Tässä asiayhteydessä kulttuuri voidaan ymmärtää tietyn ihmisryhmän tapana elää ja käyttäytyä. Tällöin kulttuurin näkyviä ilmenemismuotoja ovat esim. kieli, erilaiset tavat ja ruo-

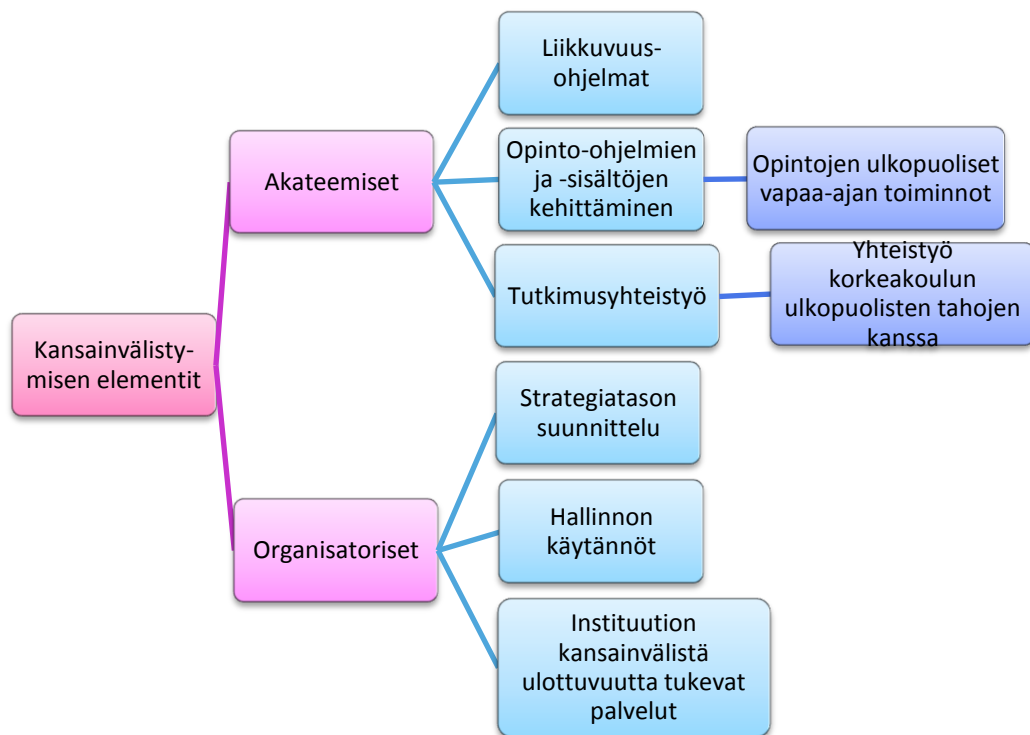
ka. Ilmenemismuotoja ovat myös edellä mainittuja vaikeammin havaittavat asenteet, arvot ja uskomukset. Näiden välisestä vuorovaikutuksesta syntyy yhteisön kulttuuri. (Salo-Lee, 2007, 4.)

Voidaan ajatella, että perusosaaminen kulttuurien välisessä viestinnässä on edellytys sille, että pystyy toimimaan yhteistyöhön kulttuuriltaan erilaisten henkilöiden kanssa. Kulttuurienvälisen viestinnän keskeisiä elementtejä ovat vuorovaikutus, ihmisten kohtaaminen ja ihmisten väliset suhteet, esille nousevat mm. nonverbaalisen viestinnän tavat ja kulttuuriset arvot. Tutkimusten perusteella hyvä sopeutumiskyky, toisen huomioon ottaminen, käytöksen joustavuus sekä viestintä- ja kulttuuriherkkyys ovat keskeisiä ominaisuuksia ja taitoja tehokkaassa kulttuurien välisissä kohtaamistilanteissa. Työelämässä esille nousevat osallistuva kompetenssi, tiedon jakamisen herkkyys, kokemuksen jakaminen ja ryhmän oppimisen edistäminen. (Salo-Lee 2007, 5.)

3.2 Kansainvälisyysosaamisen kehittäminen ammattikorkeakoulussa

Suomalaisissa korkeakouluissa ryhdyttiin keskustelemaan kansainvälisyysosaamisesta ja sen kehittämisestä aiempaa enemmän opetus- ja kulttuuriministeriön kansainvälisyysstrategian julkaisemisen jälkeen. Strategiassa (sivut 9-10) edellytetään, että jokaisella valmistuvalla tulee olla kansainvälistä osaamista. Ammattikorkeakoulujen valtakunnalliset kehittämishankkeet saavat rahoitusta opetus- ja kulttuuriministeriöltä tukemaan ja kehittämään ammattikorkeakoulujen kansainvälisyyttä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013)

Korkeakoulutuksen kansainvälistyminen nähdään monesti prosessina, jossa kansainvälinen dimensio integroidaan yhteen korkeakoulutusinstituutioiden opetus- palvelu- ja tutkimustoiminnan kanssa. Kansainvälistymiseen sisältyy erilaisia elementtejä, jotka voidaan jakaa akateemisiin ja organisatorisiin (kuvio 2). (Garam 2005, 8.)

KUVIO 2. Kansainvälistymisen elementit

Korkeakoulutuksen kansainvälistymistä ja sen tarvetta voidaan perustella eri argumenteilla: koulutuksellinen, taloudellinen, kulttuurinen ja poliittinen. Koulutuksellinen perustelu pohjautuu ajatukseen, että kansainvälisyys tukee koulutuksen laatua kun taas taloudellisessa vedotaan koulutetun työvoiman tarpeeseen sekä kilpailukyvyn ja taloudellisen kasvun turvaamiseen. Kulttuuriset perustelut kytkeytyvät vieraiden kulttuurien ja kielten osaamiseen, ymmärtämiseen ja oman kulttuurin esille tuomiseen. Kun tarkastellaan poliittisia perusteluja, nousevat esille rauha, keskinäinen solidaarisuus ja toleranssi. (Garam 2005, 8.) Irma Garam teki kattavan selvityksen kansainvälisyydestä osana korkeakouluopintoja vuonna 2012. Selvitystä hyödynnetään, kun tarkastellaan kansainvälisyysosaamisen kehittymistä seuraavissa kappaleissa.

3.2.1 Opetussuunnitelman kansainvälistyminen

Green ja Mertova (2009) selvittävät, että opetussuunnitelman kansainvälistämisessä käytäntö on monesti tutkimusta edellä. Kirjallisuutta tai ohjeistusta aiheesta löytyy niukasti ja käytetyt käsitteet ovat usein epämääräisesti ymmärrettyjä, kuten kansainvälinen, kulttuurienvälinen, globaali ja opetussuunnitelma. Kansainvälisen opetussuunnitelman voi määritellä tavoitteiden kautta, tavoitteena valmistaa opiskelijoita toimimaan ammatillisesti sekä sosiaalisesti monikulttuurisissa ja kansainvälisissä verkostoissa, ja tavoitella opiskelijoiden kansainvälisen ja kulttuurienvälisen perspektiivin kehittämistä (tiedot, taidot ja asenteet). Tarkoituksena on sisällyttää opetusohjelman valmisteluun, tarjontaan sekä oppimistuloksiin kansainvälinen ja kulttuurienvälinen dimensio. (Garam 2012, 16 - 17.)

3.2.2 Kansainvälinen opiskelijaliikkuvuus

Kansainvälisyyden merkitystä on painotettu suomalaisessa korkeakoulupolitiikassa jo 1980-luvulta lähtien, keskeisimpänä kansainvälistymisen toimintatapana on pidetty opiskelijaliikkuvuutta. (Garam 2005, 8). Kansainvälinen liikkuvuus on merkittävä ja ehkä näkyvin osa opiskelijan kansainvälistymiskehitystä. Liikkuvuutta pidetään merkityksellisenä myös kansallisella tasolla. Sille on asetettu määrällisiä tavoitteita muun muassa OKM:n korkeakoulujen kansainvälistymisstrategiassa (2009 - 2015). Kansainvälisellä opiskelijaliikkuvuudella tarkoitetaan opiskelijan fyysistä liikkumista harjoittelu- tai opiskelutarkoituksessa Suomen rajojen ulkopuolelle. Lähtökohtana opiskelijalla on suorittaa osa tutkinnosta ulkomailla, ei koko tutkintoa. On perustettu erilaisia ohjelmia, jotka edistävät opiskelijaliikkuvuutta, esimerkiksi Erasmus ja Nordplus. Liikkuvuutta tapahtuu myös korkeakoulujen kansainvälisten sopimusten avulla tai opiskelijan oman rahoituksen ja järjestelyiden puitteissa. (Garam 2010, 4-5.)

Opiskelijan kansainvälinen liikkuvuus voidaan jakaa lyhyt- sekä pitkäkestoiseen. Lyhytkestoiset opiskelijaliikkuvuuden ulkomaanjaksot ovat yli viikon, mutta alle kolmen kuukauden kestoisia. Ulkomaanjaksot, jotka kestävät yli kolme kuukautta, ovat pitkäkestoista opiskelijaliikkuvuutta. (Garam 2010, 4-5.)

3.2.3 Kotikansainvälistyminen

Viime aikoina on kiinnitetty paljon huomiota kotikansainvälistymiseen, eli kansainvälisen kokemuksen ja opetuksen saamiseen kotimaassa, korkeakoulussa. Suomalaisissa korkeakouluissa tarjotaan runsaasti englanninkielisiä opintokokonaisuuksia, joissa pääsee opiskelemaan monikulttuurisessa ryhmässä, sillä osa opiskelijoista tulee ulkomailta. Myös kansainväliset opettajavierailut sekä viestintäteknologia helpottavat kansainvälisten näkökulmien tuomista opintoihin ja verkostojen luomista ulkomaille. (Garam 2010, 4-5.)

Mielestäni kansainvälisyysosaamisen hankkimiseen on siis paljon erilaisia mahdollisuuksia, myös heille jotka eivät osallistu liikkuvuusohjelmiin. Toimiminen ulkomaalaisten opiskelijoiden tutorina kehittää opiskelijan kansainvälisyysosaamista. Kielitaito kehittyy ja samalla oppii paljon toisista kulttuureista. Myös tieto- ja viestintäteknikkaa voidaan hyödyntää paljon nykyistä tehokkaammin kansainvälisyysosaamisen kehittämisessä. Oivia virtuaaliviestinnän käyttötapoja ovat mielestäni muun muassa sähköposti, työvälineohjelmat, digitaaliset sovellukset, videoneuvottelut sekä erilaiset keskustelufoorumit ja chatit.

3.2.4 Kansainvälisyysosaamisen haasteet

Ongelmana kansainvälisyysosaamisen kehittämiseen eivät ole ideoiden ja mahdollisuuksien puute, vaan tarve systemaattisuuteen sekä suunnitelmallisuuteen. Kansainvälisyyden integroituminen osaksi tutkintoja on vajavaista. Korkeakoulutus on vahvasti kansainvälistynyt Suomessa, mutta tavoite saada kansainvälisyyttä tukeva osio jokaiseen tutkintoon on vieläkin ongelma monelle koulutusohjelmalle, esimerkiksi ulkomaalaisten opiskelijoiden, opettajavaihtojen ja viestintäteknologian mahdollisuuksien hyödyntäminen on vielä puutteellista. Toisaalta korkeakoulut tarjoavat väyliä ja mahdollisuuksia kansainvälisyyteen, mutta niiden hyödyntäminen on usein opiskelijan motivaatiosta ja asenteesta kiinni. (Garam 2012, 4).

4 AIKUISOPISKELIJA AMMATTIKORKEAKOULUSSA

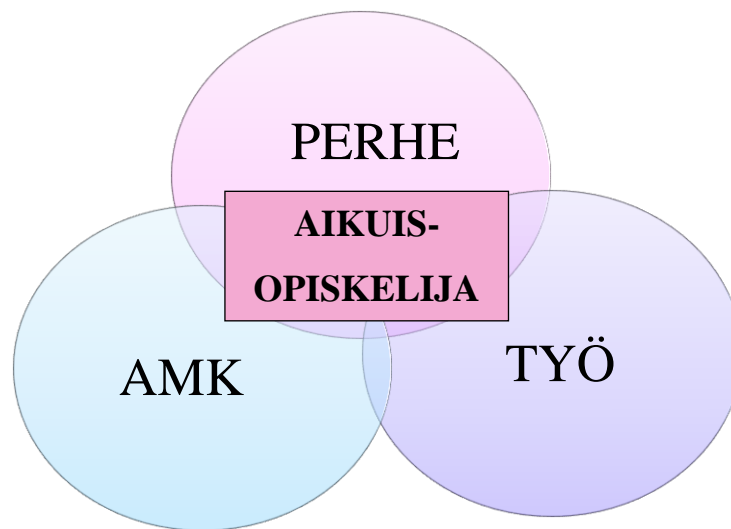
4.1 Aikuiskoulutuspolitiikka ja aikuisopiskelija

Ammattikorkeakouluissa tarjottavaa aikuiskoulutusta määritetään ammattikorkeakouluissa 4 §: ”Ammattikorkeakoulut antavat ja kehittävät aikuiskoulutusta työelämäosaamisen ylläpitämiseksi ja vahvistamiseksi.” (Laki ammattikorkeakoululaista 24.7.2009/564)

Aikuiskoulutuspolitiikka on Suomessa keskeinen osa koulutus- ja yhteiskuntapolitiikkaa. Suomalainen koulutusjärjestelmä kattaa nykyään kaikki elämänvaiheet ja mahdollistaa mielekkään oppimisyhteiskunnan. Tällä hetkellä aikuiskoulutusorganisaatioihin kuuluvat myös ammattikorkeakoulut ja yliopistot. (Suoranta, J., Kauppila, J. & Salo, P., 2012, 13.) Aikuisuuteen liitetään yhä voimakkaammin elinikäinen oppiminen. Aiemmin aikuisuutta on pidetty suhteellisen vakaana elämänvaiheena, mutta nykyään aikuiskoulutukseen osallistuvien määrä on ollut jatkuvassa kasvussa. Hyvinvointiyhteiskunnan murroksen kautta tilanne on muuttunut epävakaaammaksi eri elämänalueilla, esimerkiksi työssä, perheessä ja vapaa-ajalla. (J. Kauppila & M. Vanhalakka-Ruoho 2012, 41 - 42.)

Onko olemassa yhtä ainoa oikeaa elämänvaihetta, johon opiskelu sovitetaan? Nykyään käydään keskustelua elämänkulun ja elämänalueiden monimuotoistumisesta. (Moore 2003). Yksilölliset variaatiot ovat lisääntyneet ja näin esimerkiksi ns. ikäperustaisuus elämänvaiheissa on muuttunut. Monimuotoistumista tapahtuu esim. työssä, perheessä ja koulutuksessa. Koulutuksessa muutokset ovat esim. ajoitukseen liittyviä. Ensimmäinen opiskelu-ura ei välttämättä jää enää ainoaksi, monista eri syistä tapahtuu nyt erilaisia kokeiluja ja vaihtoja. Aiemmin vallinnut mielikuva opiskelusta elämänvaiheena siirtyäessä nuoruudesta aikuisuuteen ei siis enää päde. Yhtäjaksoinen koulutusjakso ja sen jälkeen työelämään siirtyminen ei välttämättä ole enää yhtä houkutteleva tapa kuin aiemmin. Monet opiskelijat haluavat yhdistää opiskeluun niin perheen kuin työssä käynninkin. Puhutaan myös yksilöllistymisestä, joka saattaa ilmetä esim. ajatuksena siitä, että halutessaan työuran voi katkaista ja siirtyä uudelleen opiskelijaksi. (E. Moore 2003, 155-157, 168.)

Työmarkkinat ovat muuttuneet 1990-luvun työttömyyden myötä aiempaa valikoivammiksi. Elinkeinorakenteen muutos on ollut nopeaa ja koulutuksen merkitys työmarkkinoilla on vahvistunut. (H. Rekola 2012, 146 - 147.) Kaikki edellä kuvatut tekijät ovat mielestäni heijastuneet suomalaiseen aikuiskoulutukseen, myös ammattikorkeakoulujen tutkintoon johtavaan aikuiskoulutukseen. Usein aikuisopiskelija tasapainottelee perheen, opiskelun ja työn kesken mm. ajankäyttönsä suhteen (kuvio 3.).

KUVIO 3. Aikuisopiskelijan elämäntilanne

Korkeakoulut ovat joutuneet kehittämään aikuisopiskelijoiden elämäntilanteeseen sopivia aiempaa monipuolisempia opetuksen järjestämisen malleja. Joustavat opetusohjelmat, itse ohjattavat oppimisohjelmat ja etäopiskelumahdollisuudet ovat aikuisille tarpeen. Erilaiset monimuoto- ja verkkototeutukset ja viikonloppuisin toteutettavat lähijaksot palvelevat aikuisopiskelijoita, erityisesti työn ohella opintojaan suorittavia. Ammattikorkeakouluissa työn ohella opiskelevia löytyy niin nuorten kuin aikuiskoulutuksenkin opiskelijoista. (Muhonen, R. & Piesanen, E. 2006, 192, 208.)

Aikuiskoulutukseen kohdistuu suuria odotuksia. Koulutuksesta tavoitellaan mahdollisimman suurta hyötyä, tehdyille investoinneille vaativat vastinetta niin yksilöt kuin koko yhteiskuntakin. Koulutusorganisaation tulee pyrkiä korkeatasoiseen koulutukseen. (Kauppila, J., Mäki-Ketelä, J., Valkonen, E. & Harinen, J. 2012, 199, 218.) Monet aikuisopiskelijat käyttävät käsittääkseni opintoihinsa usein melko vähäistä vapaa-aikaansa

tehdn monia muitakin uhrauksia. On ymmärrettävää, että myös odotukset koulutuksen laadun suhteen ovat silloin korkeat.

4.2 Aikuisopiskelijan kansainvälinen liikkuvuus

Opiskelijan valmiuksia toimia kansainvälisessä ympäristössä sekä sen kehittäminen ja tukeminen on tärkeä osa korkeakoulujen kansainvälistymisprosessia. Opetusministeriön Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategiassa (2009, 26–31) julkaistiin, että kaikkiin korkeakoulututkintoihin tulisi sisällyttää kansainvälistymistä tukeva osio, jonka suorittamistapoja ovat liikkuvuusjakso tai kansainvälinen opetustarjonta. Tyypillisin tapa saada kansainvälisiä kokemuksia on suorittaa osa opinnoista ulkomailla.

Kaikki eivät voi eivätkä halua lähteä ulkomaille. Aikuisopiskelijan on vaikea usein yhdistää yli kolmen kuukauden pitkäkestoista ulkomaanjaksoa ja työssäoloa. Irma Garamin CIMO:lle (kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön asiantuntija- ja palveluorganisaatio) tekemässään tutkimuksissa näkyy, että aikuisten koulutuksessa vain pieni osa lähtee pitkäkestoiselle liikkuvuusjaksolle. (Garam 2010, 34).

5 KANSAINVÄLISYYS TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Tampereen ammattikorkeakoulussa (TAMK) kansainvälisyys ja kansainvälistyminen on kirjattu strategiaan. TAMKin vision (2019) mukaan: ”TAMK antaa menestymisen avaimet luomalla uutta ja kansainvälistä osaamista. TAMK profiloituu monialaisena ja kansainvälisenä korkeakouluna. Yksi kaikkea toimintaa läpäisevistä kehittämisteemoista on kansainvälistyminen.” (Tamkin strategia 2010-2019)

TAMKin verkkosivuilla on opiskelijoille suunnattua perustietoa, yhtenä osiona ”Kansainvälisyys opinnoissa”. Strategian mukaisesti sivulla tuodaan esille se, että kaikilla koulutusaloilla painotetaan kansainvälisen osaamisen merkitystä työelämän haasteisiin vastaamisessa. Opiskelijaliikkuvuus on keskeisiä keinoja, sen kautta opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa tutkintonsa osa (3-12 kk) ulkomailla, joko opiskelija- tai harjoittelijavaihdossa. Ulkomailla suoritettut opinnot pyritään hyväksymään täysimääräisesti osana tutkintoa, tämä edellyttää ennakkosuunnittelua ja hyväksytyjä suorituksia jakson aikana. Liikkuvuutta tuetaan apurahoituksella, joka kattaa osan matka- ja opiskelukustannuksista. Liikkuvuuskohteen löytämistä edistää yli 300 ulkomaalaisen yhteistyökorkeakoulun verkosto. Harjoitteluun lähtevät hankkivat pääsääntöisesti itse harjoittelupaikkansa. Ulkomailta hankittua työkokemusta pidetään hyvänä lisänä ansioluettelossa.

Yksi opiskelijalle mielekäs liikkuvuuden muoto TAMKissa on kaksoistutkinto-ohjelmat, näitä on viidessä koulutusohjelmassa. Tällöin opiskelija suorittaa (toisen opiskeluvuoden jälkeen) osan opinnoista yhteistyökorkeakoulussa ja saa valmistuttuaan tutkintotodistuksen sekä ko. korkeakoulusta että TAMKista.

Opiskelijoille on tarjolla seuraavat kaksoistutkintomahdollisuudet:

- Environmental Engineering -koulutusohjelma ja Ostfalia Hochschule für angewandte Wissenschaften (Saksa)
- Kone- ja tuotantotekniikan koulutusohjelma ja Fachhochschule Hannover (Saksa)
- Sähkötekniikan ja tietotekniikan koulutusohjelmat yhteistyössä seuraavien korkeakoulujen kanssa: Hochschule für Angewandte Wissenschaften Hamburg (Saksa), Instituto Politécnico de Coimbra (Portugali), Université de Reims Champagne Ardenne (Ranska), Universidad de Zaragoza Teruel (Espanja)

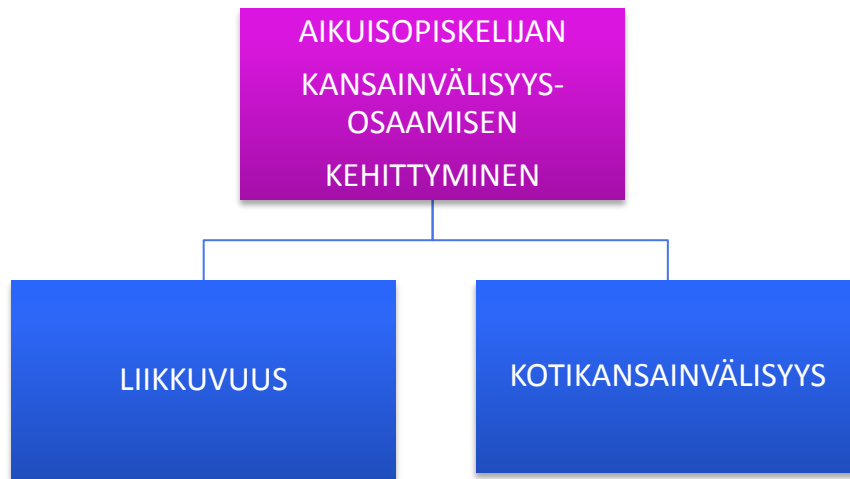
- Paperi-, tekstiili- ja kemiantekniikan koulutusohjelma yhteistyössä seuraavien korkeakoulujen kanssa (TAPS-projekti): University of Wisconsin - Stevens Point (USA), North Carolina State University (USA) ja Hochschule München (Saksa).

Jokaiselle opiskelijalle liikkuvuus ei ole paras mahdollinen kansainvälisyysosaamisen hankkimiskeino, esim. aikuisopiskelijoille, kuten luvussa 4.2. todettiin. Onkin tärkeää, että korkeakoulu tarjoaa myös muita, monipuolisia tapoja osaamisen kehittämiseen. TAMKissa peruslähtökohtana on, että kansainvälisyys on osa jokapäiväistä opiskelua. Ulkomaalaiset opiskelijat ja asiantuntijaluennointijat tukevat prosessia, samoin se, että joko koko tutkinto tai sen osa on mahdollista opiskella englanniksi. Yksi keino kansainvälisyysosaamisen kehittämiseksi on myös tutortoiminta. Opiskelijalle on mahdollista myös osallistuminen intensiivikursseille, kansainväliseen hanketoimintaan ja niihin liittyviin konferensseihin (TAMK: Kansainvälisyys opinnoissa 2013).

Kieliopinnot kuuluvat TAMKissa jokaisen koulutusohjelman tarjontaan. Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelmassa osana ammattiopintoja englantia on yhteensä viisi opintopistettä ja ruotsia samoin viisi opintopistettä. Opiskelijoilla on myös mahdollisuus suorittaa osa opinnoistaan englanniksi, esim. Cultures and Customs, joka on laajuudeltaan kuusi opintopistettä sekä Nutritional Care kuusi opintopistettä (Tampereen ammattikorkeakoulun opinto-opas 2011-2012).

6 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT

Tutkimusasetelman keskiössä on aikuisopiskelijan kansainvälisyysosaamisen kehittyminen. Kehittämisen keinoina tarkastellaan liikkuvuutta ja kotikansainvälistymistä (Kuvio 4.).

KUVIO 4. Tutkimusasetelma.

6.1 Tutkimuksen tarkoitus

Tutkimuksen tarkoituksena on saada tietoa TAMKin aikuisopiskelijoiden käsityksistä ja kokemuksista koskien kansainvälisyysosaamisen kehittymistä. Opiskelijoille on tarjolla tietty määrä kansainvälisyysosaamista edistäviä opintoja. Tällä tutkimuksella selvitetään aikuisopiskelijoiden tietoisuutta kyseessä olevista opinnoista, niiden hyödyntämisestä sekä kerätään parannusehdotuksia. Tutkimuksessa selvitetään myös, mitkä seikat vaikuttavat aikuisopiskelijan päätökseen olla lähtemättä vaihtoon ja etsiä ratkaisuja vähäiseen liikkuvuuteen.

6.2 Tutkimusongelmat

Tutkimuksen avulla etsitään vastauksia seuraaviin aikuisopiskelijoiden kansainvälisyyttä koskeviin kysymyksiin:

1. Mistä kotikansainvälistymisen keinoista opiskelija on tietoinen?
2. Mitä kotikansainvälistymisen keinoja opiskelija on hyödyntänyt?
3. Onko opiskelija osallistunut liikkuvuusjaksolle?
4. Millaisia esteitä liikkuvuuteen liittyy?
5. Miten lisätään kansainvälisen tarjonnan käyttöä?

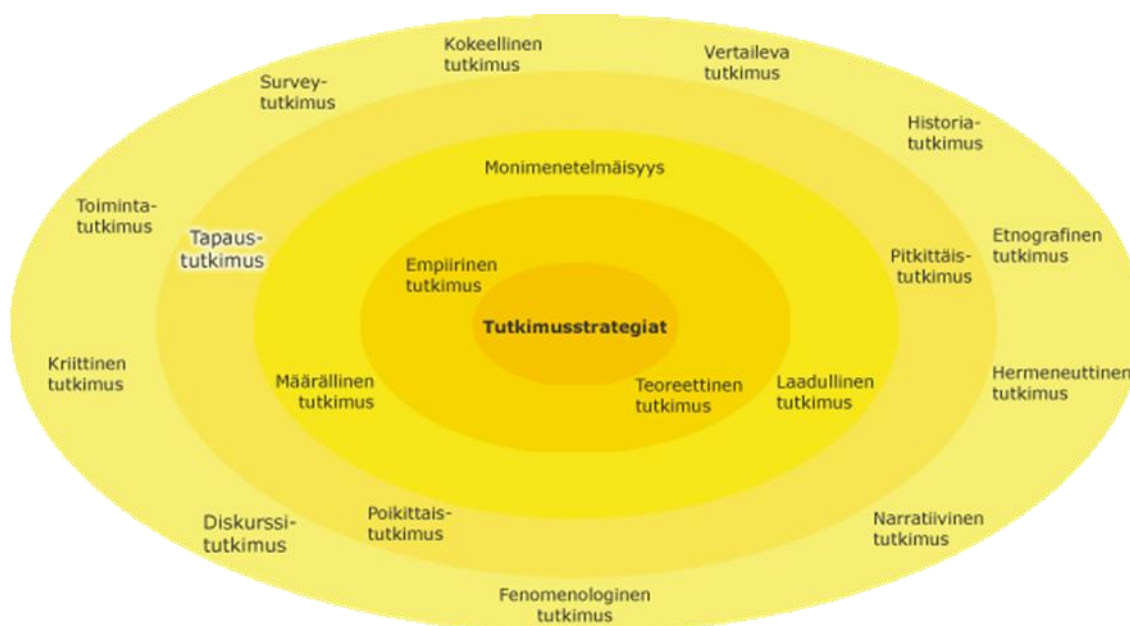
6.3 Tutkimusmenetelmä

Kvantitatiivinen tutkimus on paljon käytössä sosiaali- ja yhteiskuntatieteissä ja siinä korostetaan yleispäteviä syyn ja seurauksen lakeja (Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara P. 2009, 139). Aineistonkeruumenetelmäksi valittiin kysely. Kysely on survey-tutkimuksen menetelmä, jossa kohdehenkilöiltä kerätään tietoa standardoidusti, kaikilta vastaajilta kysytään asiaa samalla tavalla. Posti- ja verkkokyselyssä lomake lähetetään suoraan tutkittaville, jotka vastattuaan palauttavat sen suoraan tutkijoille (Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara P. 2009, 193, 196). Näin meneteltiin tässä tutkimuksessa. Kyselylomake laadittiin e-lomake-ohjelmalla ja lähetettiin sähköpostitse tutkimuskohteena oleville opiskelijoille.

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus on numeroiden ja tilastojen avulla kohdetta kuvaava ja tulkitseva tieteellisen tutkimuksen suuntaus. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa keskitytään usein erilaisiin luokitteluihin, vertailuihin, syy- ja seuraussuhteisiin ja numeerisiin tuloksiin eri ilmiöitä selitettäessä (Jyväskylän yliopisto 2013).

Määrällinen tutkimus on menetelmä, jonka tarkoituksena on saada luonteeltaan yleistä, yleistettävissä olevaa, tietoa. Tämän vaatimuksen lähtökohtana on empiirinen tietoteoria. Empiiristä aineistoa on yleensä tarpeellista kuvata kokonaisuudessaan, ennen sen käsittelemistä analyysimenetelmällä. Aineiston kerääminen toteutetaan usein ottamalla mukaan muuttujia, jotka kuvaavat vastaajien ominaispiirteitä, kuten esimerkiksi ikää, sukupuolta tai koulutustasoa kuvaavia tietoja. Otos, näyte ja tilastoyksikkö ovat määrällisen tutkimuksen perustana (Virtuaaliammattikorkeakoulu 2013).

KUVIO 5. Tutkimusmenetelmät

Case-tutkimus, eli tapaustutkimus on empiirinen tutkimus, jonka tarkoituksena on monipuolisen ja eri tavoin hankitun tiedon avulla tehtävä analysointi koskien tapahtumaa tai toimintaa jossain rajatussa ympäristössä. Tavallisesti tämä tarkoittaa jonkun tietyn sosiaalisen kohteen (ryhmä, yksilö, laitos) intensiivistä tutkimista. Esimerkiksi taustatekijät, ympäristötekijät, ajankohtainen asema ja tilanne voivat olla tutkimuskohteena. Case-tutkimuksella pyritään saamaan useista, yhdessä vaikuttavista asioista, mahdollisimman seikkaperäinen, hyvin organisoitu ja tarkka kuvaus. Tämän vuoksi case-tutkimusta pidetään syvä tutkimuksena. Tutkimus eroaa survey-tutkimuksesta siltä osin, että surveyn avulla tutkitaan pienempää muuttujien joukkoa suuremmassa, rajatussa aineistossa. Case-tutkimus taas pyrkii selvittämään rajattua ja suppeaa kohdetta tietyllä aineistomassalla, jossa muuttujarakenteita ei eroteta (Virtuaaliammattikorkeakoulu 2013).

6.4 Tutkimuksen toteutus

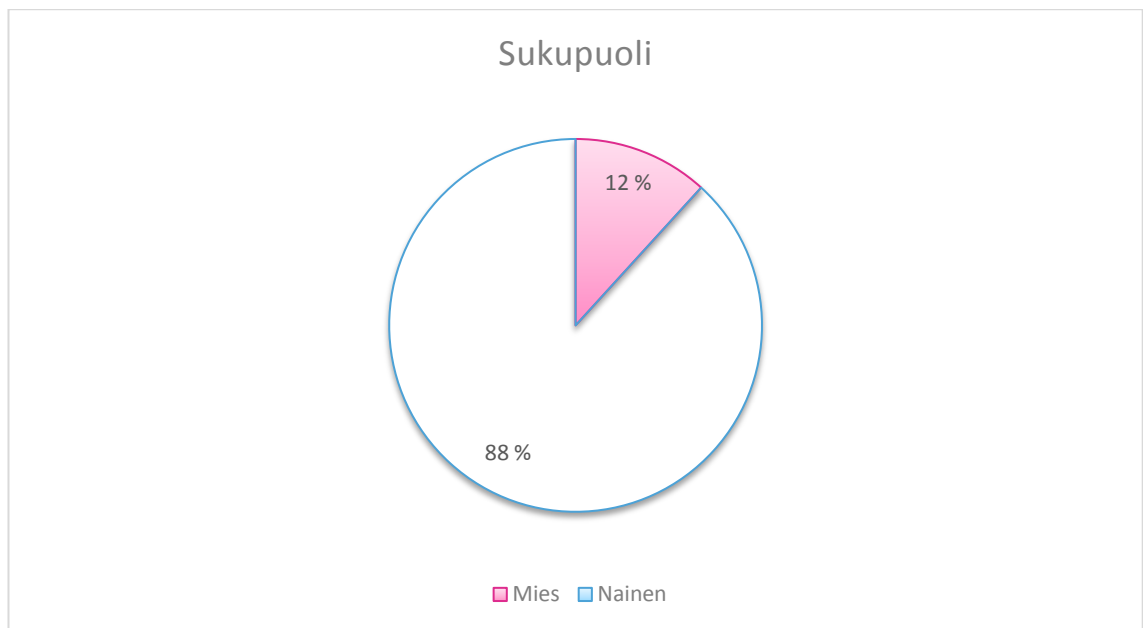
Tutkimusprosessi käynnistettiin haastattelemalla Tampereen ammattikorkeakoulun kansainvälisten asiain päällikköä. Haastattelun pohjalta tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelmat täsmentyivät. Kyselylomakkeen laatiminen tehtiin haastattelun ja kerättyyn teorian tietoon pohjautuen. Kyselylomake tehtiin e-lomake -ohjelmalla (liite 1).

Kyselyn kohderyhmäksi valittiin aikuiskoulutusta tarjoavat hotelli- ja ravintola-alan, liiketalouden, matkailun sekä palveluiden tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelmat. Kysely lähetettiin 3.5.2013 200 opiskelijalle. Palautusaikaa annettiin kymmenen päivää.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

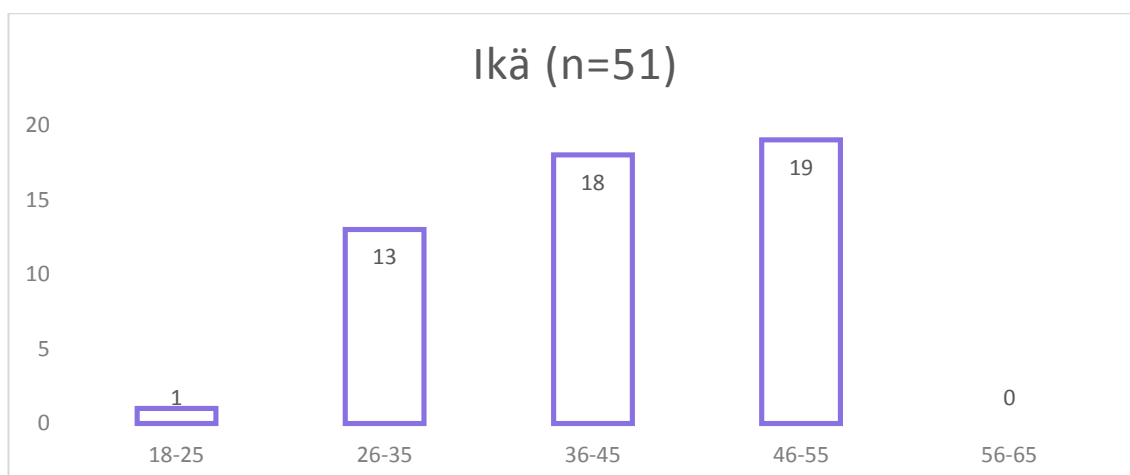
7.1 Tutkittavien taustatiedot

Kyselyyn vastasi 51 opiskelijaa, vastausprosentti on 26 %. Vastaajista suurin osa, 88 % oli naisia. Miesten pientä osuutta (12 %) selittää osaltaan se, että tutkimuskohteena olevien koulutusohjelmien opiskelijoista suurin osa on naispuolisia.

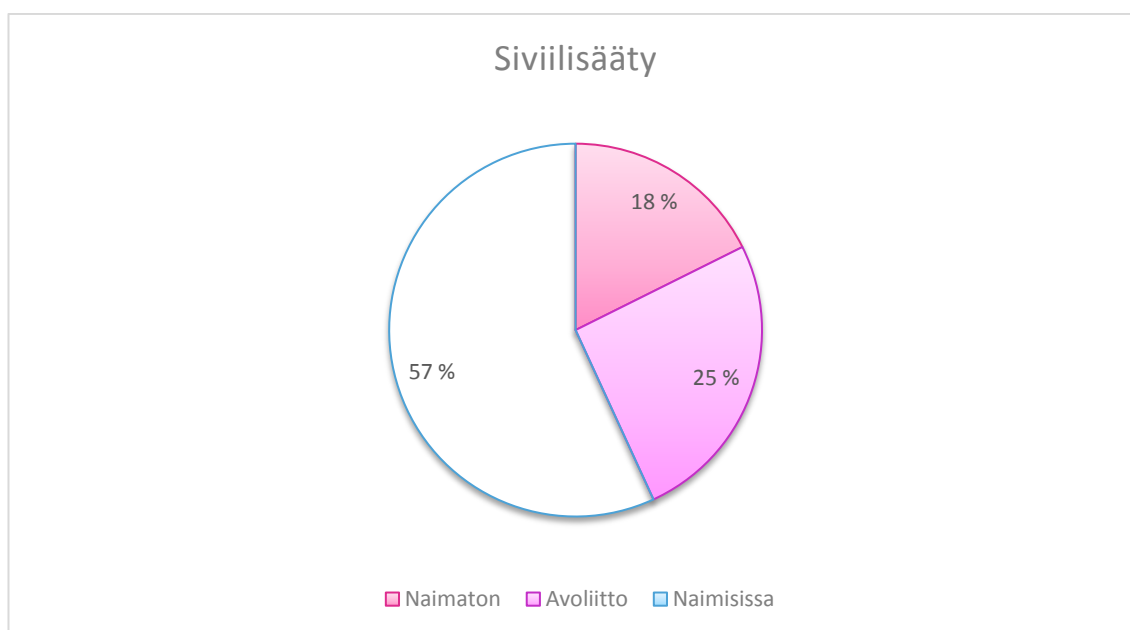
KUVIO 6. Sukupuolijakauma

Vastaajien ikärakenne (kuvio 7.) kuvaa hyvin aikuisopiskelijaryhmien ikärakennetta. Vastaajista suurin osa (19 opiskelijaa) oli 46 - 55 vuoden ikäisiä. melkein sama määrä vastaajia (18 opiskelijaa) kuului ikäryhmään 36 - 45 vuotta. Vastaajista suurin osa on siis iältään nuoruusiän ohittaneita, suurin osa on keski-ikäisiä.

KUVIO 7. Ikärakenne

Vastaajien siviilisäätö kertoo paljon aikuisopiskelijan elämäntilanteesta. Vastaajista 57 % oli naimisissa ja 25 % avoliitossa.

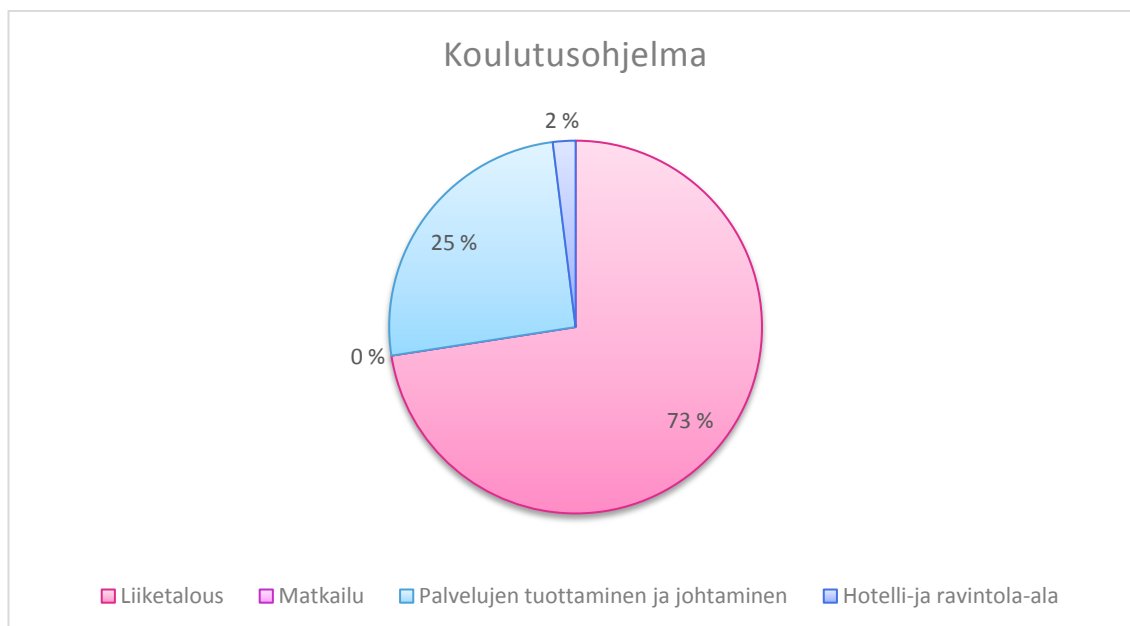

KUVIO 8. Siviilisäätö

Suurin osa vastaajista on siis vakiintuneessa parisuhteessa. Tällaisessa elämäntilanteessa esimerkiksi pitkään opiskelijavaihtoon lähteminen ei ole yhtä helppoa kuin yksin asuulla. Tämä tuli esille myös avointen kysymysten vastauksissa, niillä kartoitettiin liikkuvuuden esteitä (ks. s. 36-37).

Tutkimuksen kohderyhmäksi valittiin matkailu-, ravitsemus- ja talousala sekä liiketalouden ala. Kyselylomake lähetettiin hotelli- ja ravintola-alan, liiketalouden, matkailun

sekä palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelmien aikuisopiskelijoille (kuvio 9.).

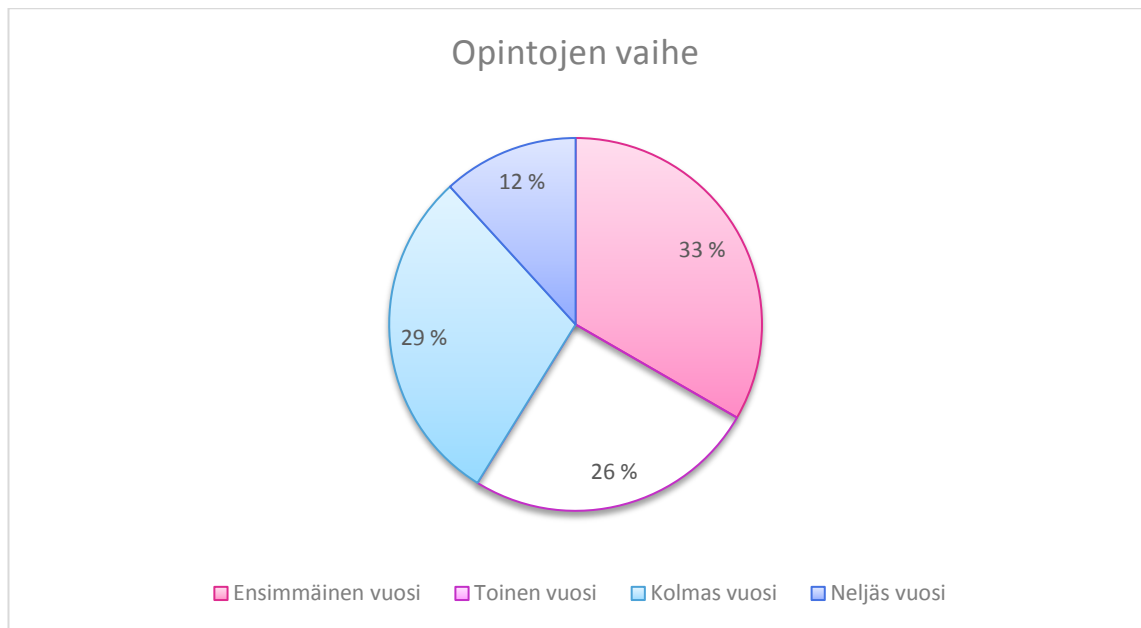

KUVIO 9. Koulutusohjelma

Vastaajista suurin osa, 73 % oli liiketalouden opiskelijoita. neljännes vastaajista (25 %) opiskeli palveluiden tuottamista ja johtamista, hotelli- ja ravintola-alaa 2 %. Matkailun opiskelijoista ei kukaan vastannut kyselyyn, syytä tähän ei pystytty selvittämään.

Vastaajien opintojen vaihe kysyttiin myös. Opintojen alkuvaiheessa esim. tietoisuus erilaisista kansainvälistymisen vaihtoehtoista ei välttämättä ole vielä riittävä ja kokemukset niiden hyödyntämisestä ovat suurimmat opintojen loppuvaiheessa olevilla. Lisäksi liikkuvuusjaksolle osallistuminen on mahdollista aikaisintaan toisena opiskeluvuonna.

Suurin osa, 33 % vastaajista, oli ensimmäisen vuoden opiskelijoita (kuvio 10.).

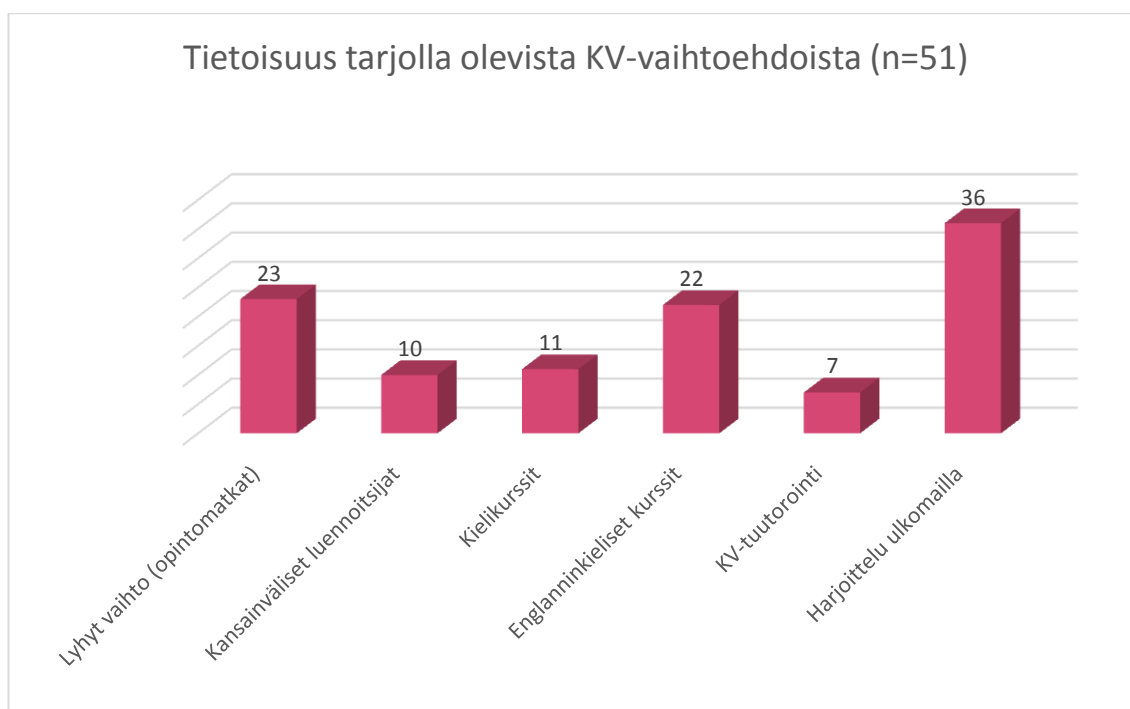
KUVIO 10. Opintojen vaihe

Suurin vastaajaryhmä oli ensimmäisen vuoden opiskelijat. Tulosten kannalta on kuitenkin merkittävää se, että myös toisen ja kolmannen vuoden opiskelijoita oli vastaajissa runsaasti. Heillä on jo kokemusta tutkittavasta aiheesta.

7.2 Tietoisuus kansainvälisestä tarjonnasta ja sen hyödyntäminen

Kansainvälisen tarjonnan muuttujiksi valittiin, perustuen tehtyyn kansainvälisten asiain päällikön haastatteluun, TAMKin kv-toiminnan linjauksiin sekä teoriaosuudesta nousseisiin kansainvälistymisen yleisimpiin muotoihin seuraavat: lyhyt vaihto, kansainväliset luennoitsijat, kielikurssit, kansainväliset kurssit ja kv-tuutorointi.

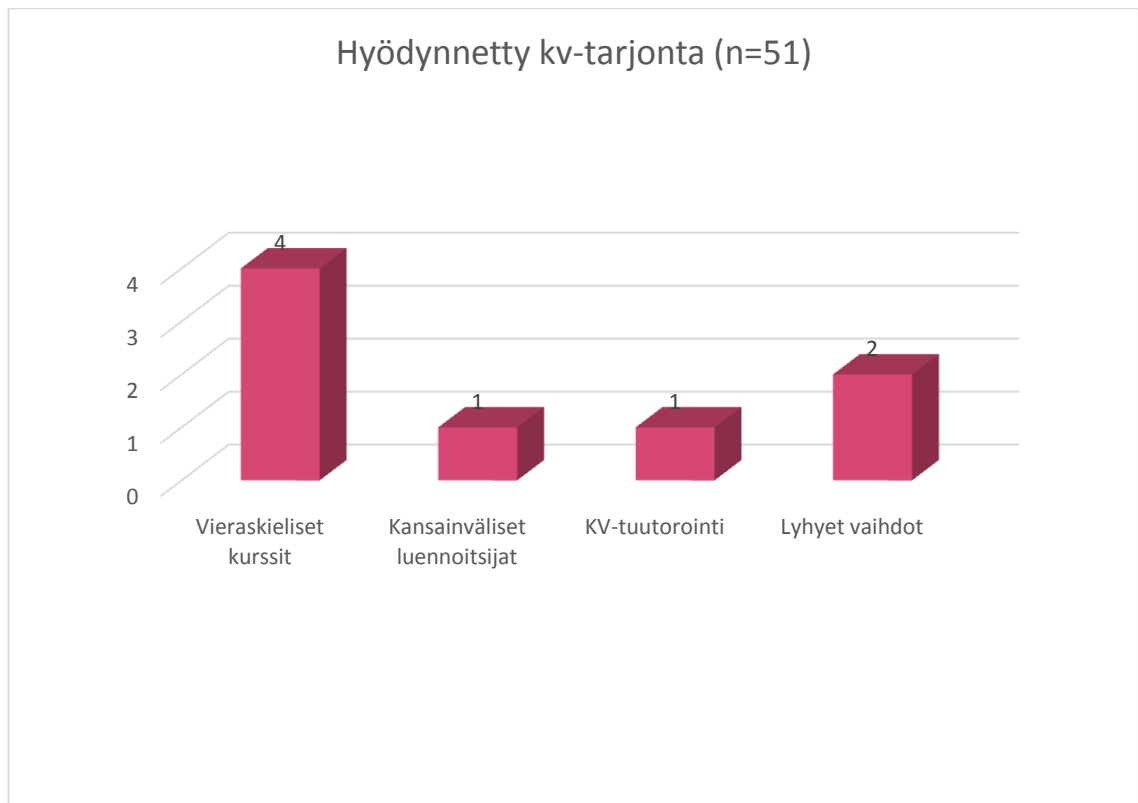
Tietoisuus kansainvälistymismahdollisuuksista vaihteli erittäin paljon riippuen toimintamuodoista (kuvio 11.).

KUVIO 11. Tietoisuus kansainvälistymismahdollisuuksista

Parhaiten oltiin selvillä liikkuvuuteen liittyvistä mahdollisuuksista. Suurin osa (36 vastaajaa) oli tietoisia ulkomailla tapahtuvasta harjoittelusta ja lyhyistä liikkuvuusjaksoista (esim. opintomatkat) 23 vastaajaa. Huonommin tunnistettiin monille aikuisopiskelijoille sopivia, kotikansainvälistymiseen liittyviä vaihtoehtoja. Mahdollisuuden osallistua englanninkieliseen kurssitarjontaan tunnisti 22 vastaajaa ja mahdollisuuden osallistua kansainvälisten luennoitsijoiden opetukseen 10 vastaajaa. Ulkomaalaisten opiskelijoiden kanssa tutorina työskentelemisen tunnisti vain seitsemän opiskelijaa. Luku on erittäin alhainen.

Tietoisuus monista kansainvälistymismahdollisuuksista oli siis melko alhainen, mahdollisuuksien hyödyntäminen oli, tähän liittyen, erittäin vähäistä (kuvio 12.).

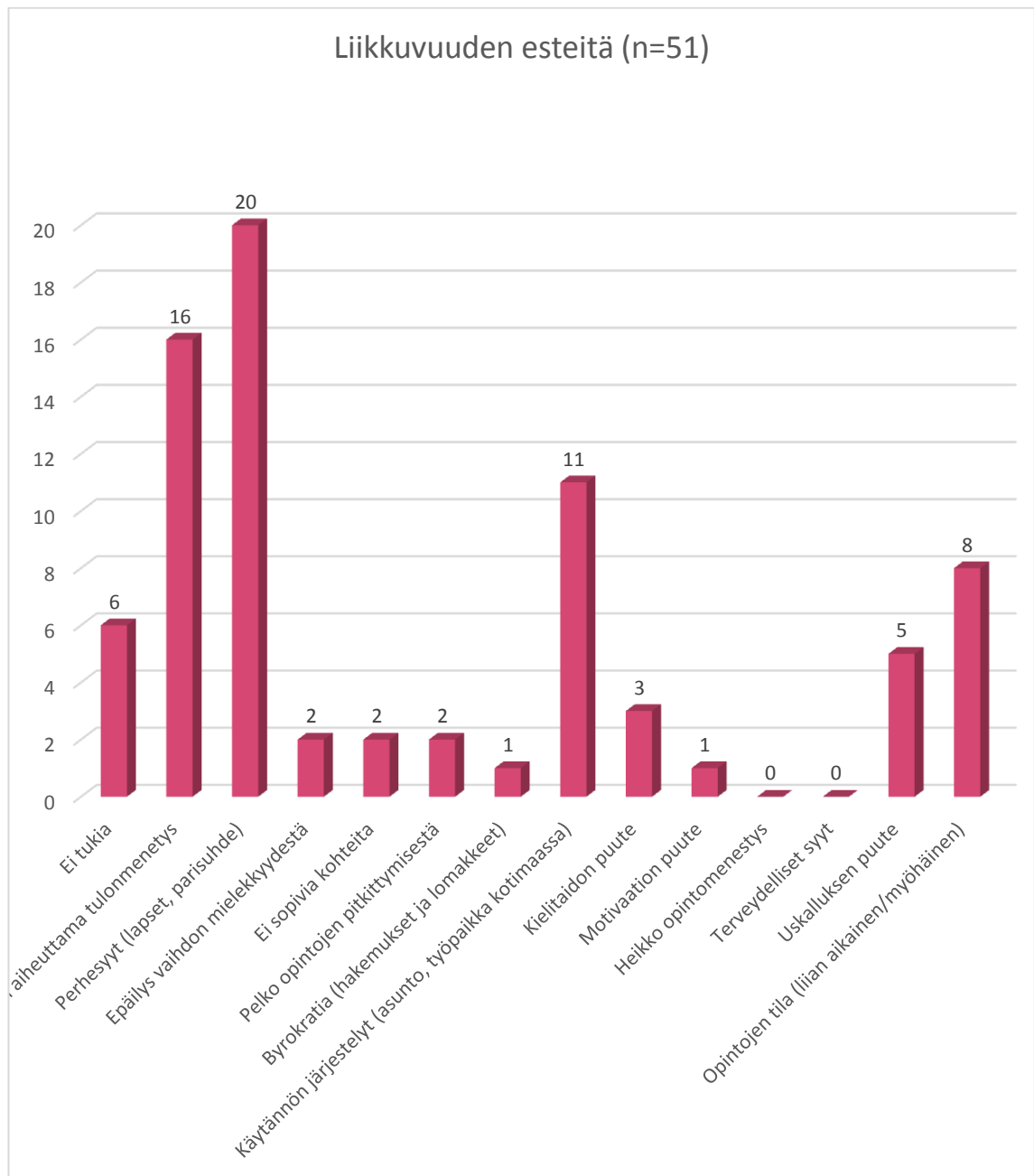
KUVIO 12. Hyödynnetty kansainvälinen tarjonta

Vain neljä opiskelijaa oli hyödyntänyt vieraskielistä opintotarjontaa ja yksi kansainvälisten luennoitsijoiden kursseja. Lyhyisiin vaihtoihin oli osallistunut ainoastaan kaksi opiskelijaa. Yksi opiskelija oli osallistunut kansainväliseen tutortoimintaan. Yhteensä 44 opiskelijaa jätti vastaamatta kysymykseen.

Syitä liikkuvuusmahdollisuuksien hyödyntämättömyyteen on monia. Pohjaselvitysten perusteella tutkimukseen valittiin seuraavat muuttujat: Huoli taloudellisesta toimeentulosta, perhesyyt, epäily vaihdon mielekkyydestä, pelko opintojen pitkittymisestä, byrokratia ja työläys, asunto, työpaikka, tiedon puute ja epävarmuus, kielitaidon puute, motivaation puute, heikko opintomenestys, ei pääse haluamaansa kohteeseen, terveydelliset syyt ja uskalluksen puute. Jokaiseen liittyi myös useita aihealuetta tarkentavia kysymyksiä.

7.3 Liikkuvuuden esteet

KUVIO 13. Liikkuvuuden esteitä

Yleisin perustelu liikkuvuuden esteisiin oli perhesyyt, sen mainitsi 20 opiskelijaa. Tulos oli ennakoitavissa, kun tarkastellaan kuvioita 7. (ikä rakenne) sekä 8. (siviilisääty). Vaihdon aiheuttama tulonmenetys nousee myös merkittäväksi esteeksi, sen mainitsi 16 opiskelijaa. Myös avoimissa vastauksissa käy ilmi taloudellisen tilanteen merkitys. Jotkut opiskelijat toivovat kaiken kattavaa rahapakettia liikkuvuusjakson kustannuksiin, niin ulkomailla kuin kotimaassa. Kuusi opiskelijaa kertoo tukien pienuuden olevan

myös este. Käytännön järjestelyt, kuten asunto sekä työpaikka kotimaassa, osoittautuu esteeksi liikkuvuusjaksolle osallistumiselle (11 vastaajaa).

Kahdeksan vastaajaa kertoo opintojen tilan olevan syy siihen, miksi ei lähde vaihtoon. Aikuisopiskelijat kertovat avoimissa vastauksissa olevansa jo opintojen loppuvaiheessa, eivätkä koe liikkuvuusjakson soveltuvan heille enää. Uskalluksen (5 vastaajaa) ja kieli- taidon (3 vastaajaa) puute ovat myös esteitä liikkuvuudelle. Kahdella vastaajista on epäily vaihdon mielekkyydestä, kaksi opiskelijaa ovat sitä mieltä, ettei sopivaa kohdet- ta löydy ja kahdella on pelko opintojen pitkittymisestä. Liikkuvuusjaksolle lähtemiselle vaadittu byrokratia (lomakkeet, hakemukset) sekä motivaation puute ovat molemmat olleet esteitä yhdelle vastaajalle.

Avoimilla kysymyksillä etsittiin tarkempaa tietoa liikkuvuuden esteisiin. Seuraavaksi kuvataan saatuja vastauksia. Kursiivilla on suoria lainauksia saaduista vastauksista.

”Taidan olla siihen jo liian iäkäs”

Iän mainitsi kaksi tutkittavaa. Kuten kohdassa 7.1 (kuvio 7.) todettiin, vastaajista suurin osa kuului ikäryhmään 46 – 55 vuotta ja toiseksi suurin ikäryhmä oli 36 – 45 -vuotiaat.

Opiskelijoilta kysyttiin myös halukkuudesta osallistua kansainväliseen toimintaan jos- sain opintojen vaiheessa (avoin kysymys miten / miksi ei).

”Työssäni ei ole kansainvälistä yhteistyötä”

Yllä olevan vastaaja oli ainoa, joka suoraan ilmaisi, ettei kansainvälisyysosaaminen ole tarpeellista nykyisessä työtehtävässä. Saman suuntaisia ajatuksia tosin voi olla myös niillä vastaajilla, jotka mainitsivat liikkuvuuden esteiksi epäilyksen vaihdon mielekkyy- destä ja motivaation puutteen.

”En ole kiinnostunut”

Yksi opiskelija vastasi suoraan, ettei ole kiinnostunut asiasta. Kaksi vastasi lyhyesti että ei, kaksi vastasi että tuskin. Seitsemän vastaajaa perusteli kielteisen vastauksensa lähes- tyvällä valmistumisella. Tällaisessa vaiheessa onkin ymmärrettävää, ettei kiinnostusta opiskeluun liittyviin aktiviteetteihin enää ole.

”Perheellisenä ja töissä käyvänä en ehdi ☺”

Kuusi vastaajaa vetosi perhesyihin ilmaistessaan, ettei ole halukas osallistumaan kansainväliseen toimintaan. Neljällä vastaajalla oli sekä perhe- että työtilanne esteenä, kahdella vastaajalla pelkästään työtilanne. Työstä irrottautumisen esteenä mainittiin yleisimmin rahatilanne.

”Jos vain sopiva tapa ja tilaisuus tulee, niin kyllä”

Vaihtoon lähtöä harkitsi neljä vastaajaa. Huolta aiheutti kuitenkin taloudellinen tilanne. Englanninkieliselle opintojaksolle osallistumista harkitsi neljä opiskelijaa. Viisi vastaajaa ei vielä osannut sanoa, aikooko hyödyntää tarjolla olevia mahdollisuuksia. Varsinkin ensimmäisen vuoden opiskelijoiden kohdalla tilanne on ymmärrettävä.

Avoimilla kysymyksillä pyydettiin opiskelijoita kertomaan omia näkemyksiä sekä ehdotuksia siihen, kuinka kansainvälisyysosaamista voisi parhaiten kehittää.

”Miten, missä, milloin? Keneltä kysyä ja onko todella mahdollista aikuisopiskelijalle?”

Tuloksista selviää, että tietoisuus aikuisopiskelijoiden koulutusohjelmissa kansainvälisyysosaamisen eri kehittämistavoista on vähäistä. Moni opiskelija nostaa esille sen, kuinka he ovat ajatelleet kansainvälisyystoiminnan koskevan vain nuorisopuolen opiskelijoita. Opiskelijat toivovat tutkimuksen perusteella tietoisuutta kansainvälisyystoiminnasta, miten, missä ja milloin sitä voi toteuttaa. Erityisesti kaivataan lisää tiedottamista (10 vastaajaa) kursseista ja muista mahdollisuuksista info-tilaisuuden avulla.

”Iltaopetuksessa pitäisi olla kansainvälisiä luentoja ja kurssitarjontaa”

Avointen vastausten perusteella opiskelijat toivovat aikuisopiskelijan elämäntilanteeseen sopivia kehittämismahdollisuuksia, kuten opiskelijoiden työpaikoilla tapahtuvan kansainvälisyystoiminnan kartoittamista sekä kansainvälisten luentojen lisäystä iltaopetukseen. Toimivina kansainvälisyysosaamisen kehittämisehdotuksina nousevat myös erilaiset teemapäivät sekä tutustumiskäynnit ryhmissä toisiin oppilaitoksiin. Toivotaan siis aikuisopiskelijoille sopivia sekä vartenotettavia vaihtoehtoja kansainvälisyysosaamisen kehittämiseen.

8 POHDINTA

Suomalaisen yhteiskunnan globalisaation myötä myös korkeakoulujen toimintaympäristö on kansainvälistynyt. Työelämä vaatii yhä enemmän kansainvälisiä valmiuksia työntekijöiltään, myös yli kulttuuri, valtio- ja kielirajojen. Kaikilla ammattikorkeakoulusta valmistuvilla tulisi olla kansainvälistä osaamista. Kansainvälisyysosaamisen hankkiminen aikuisopiskelijan näkökulmasta osoittautuu tämän tutkimuksen perusteella kuitenkin haasteelliseksi. Tämän syyksi korostuu erityisesti aikuisopiskelijan elämäntilanne, jossa varsinkin liikkuvuusjaksolle lähteminen on lähes mahdotonta perheen ja työn takia. Tämän vuoksi on tärkeää keksiä muita tapoja, joilla aikuisopiskelija voisi kehittää kansainvälisyysosaamistaan.

Tässä tutkimuksessa selvitettiin aikuisopiskelijan kansainvälisyysosaamisen kehittämismahdollisuuksia ja niiden hyödyntämistä Tampereen ammattikorkeakoulussa. Pohdinnassa tehdään yhteenveto tutkimustuloksista suhteessa tutkimusongelmiin sekä pohditaan tutkimuksen luotettavuutta, pätevyyttä ja työn onnistumista. Lisäksi pohdinnassa esitetään kehittämistoimia kansainvälisyysosaamisen kehittämismahdollisuuksien parantamiseksi Tampereen ammattikorkeakoulussa sekä ehdotetaan mahdollisia jatkotoimenpiteitä.

Ensimmäinen tutkimusongelma koski aikuisopiskelijan tietoisuutta kotikansainvälistymisen keinoista. TAMKissa opiskelijoille on tarjolla melko monipuolisesti kotikansainvälistymisen keinoja, mutta niiden hyödyntäminen on tulosten perusteella melko vähäistä. Tietoisuus kansainvälistymismahdollisuuksista on kokonaisuutena melko heikkoa, se vaikuttaa suoraan osallistumisaktiivisuuteen. Hieman yli puolet vastaajista ovat tietoisia tarjonnasta, kun lasketaan yhteen sekä kurssitarjonnasta että ulkomaalaista luennoitsijoista tietoiset opiskelijat. Kansainvälisestä tutoroinnista oli tietoisia ainoastaan seitsemän opiskelijaa.

Toisena tutkimusongelmana selvitettiin mitä kotikansainvälistymisen keinoja aikuisopiskelija on hyödyntänyt opintojensa aikana. Tarjonnan saatavuus ja siitä tiedottaminen vaikuttavat osallistumiseen. Englanninkielistä kurssitarjontaa opiskelijat hyödyntävät erittäin vähän. Vähäistä osallistumista saattaa osittain selittää se, että aikuisopiskelijoilla saattaa olla aktiivisen kielitaidon suhteen suurempia haasteita kuin nuorilla, joilla

kieliopinnoista ei ole kulunut vielä pitkää aikaa. Vastaajistahan suurin osa oli 46 - 55 - vuotiaita. Muutamalle tutkimuskyselyyn vastanneista kielitaidon ja uskalluksen puute olivat syitä siihen, miksi he eivät osallistu liikkuvuusjaksolle.

Ulkomaalaisten opiskelijoiden kanssa tehtävä yhteistyö on melko vähäistä. Kuten aiemmin todettiin, kansainvälisestä tutoroinnista oli tietoisia ainoastaan seitsemän opiskelijaa, heistä vain yksi toimi tutorina. Tutor-toiminta tarjoaisi kuitenkin erittäin hyvät mahdollisuudet kansainvälisyysosaamisen kehittämiseen. Tutorina oleminen ei vaadi suuria uhrauksia, ja sen vaikutus normaaliin perhe-elämään on hyvin pieni sen tuomaan hyötyyn nähden. Tutustuminen ulkomaalaiseen opiskelijaan kehittää vieraan kulttuurin oppimista ja kielitaitoa, sekä opettaa ymmärtämään eri kulttuurien arvomaailmaa ja sitä kautta opettaisi hyväksymään erilaisuutta ja opettaisi suvaitsevaisuutta. Joillekin aikuisopiskelijoille tutormaista toimintaa voisi olla ystäväperheenä toimiminen. Opiskelija voisi ottaa ulkomaalaisen tutkinto- tai vaihto-opiskelijan perheeseensä aika ajoin vaikkapa sunnuntailounaalle tai pienimuotoiselle retkelle. Näin kansainvälisyysosaamista voisi kehittää ilman, että aika on pois perheeltä. TAMKissa tutortoiminta on hyvin monipuolista. Tutoreiden on mahdollista olla mukana tapahtumien suunnittelussa ja järjestämisessä. Tutortoiminnasta saa myös opintopisteitä, joten siitä on hyötyä myös tässä mielessä.

Kolmas tutkimusongelma koskee aikuisopiskelijan osallistumista liikkuvuusjaksolle. Kyselyn perusteella kansainvälisyysosaamisen kehittämisen keinoista parhaiten tunnettiin liikkuvuusmahdollisuudet. Aikuisopiskelijoiden irrottautuminen liikkuvuusjaksoille osoittautui kuitenkin kyselyn perusteella vaikeaksi, erityisesti perhe- ja työtilanteesta johtuen. Vain kaksi opiskelijaa oli hyödyntänyt liikkuvuusmahdollisuutta. Tämä oli ennakoitavissakin mm. teoriataustan perusteella.

Tarkasteltaessa liikkuvuuden esteitä aikuisopiskelijan elämäntilanteen tuomat haasteet näkyivät tuloksissa: ikä, perhe, työ, taloustilanne sekä aika. Yleisin perustelu liikkuvuuden esteisiin oli perhesyyt. Muutama opiskelija kuvasi elämäntilannettaan tarkemminkin avoimissa vastauksissa. On hyvin ymmärrettävää, että lasten kanssa liikkuvuusjaksolle lähteminen on vaikeaa. Lasten päivähoitojärjestelyt ja koulunkäynti ovat vaikeita järjestää ulkomailla olon ajaksi. Ei ole myöskään helppoa jättää lapsia kotimaahan oman vaihtojakson ajaksi. Jollekin opiskelijalle myös aviopuolison matkatyö aiheutti esteen omalle liikkuvuudelle.

Vaihdon aiheuttama tulonmenetys nousee myös merkittäväksi esteeksi. Opintojen ohella moni käy töissä. Työssä olo kytkeytyi toki myös taloustilanteeseen. Aikuisopiskelijat opiskelevat työn ohessa suurimmaksi osaksi. Kuukausittainen palkkatulo saattaa olla se keskeinen tulolähde, jota ilman ei itse ja / tai perhe pärjää. Myös tämä tuli esille avoimissa vastauksissa. Työhön kytkeytyi joillakin opiskelijoilla myös yleisemmällä tasolla motivoitumattomuus kansainvälisyysosaamisen kehittämiseen. Jos kokee, ettei kansainvälisyysosaamista tarvitse työssään, kiinnostus ei helposti herää sen hankkimiseen.

Voi olla vaikea nähdä nykyisen työn ulkopuolelle, vaikka se olisikin tärkeää. Harva työntekijä on niin sanotussa eläkevirassa, työpaikan vaihto voi tulla eteen jokaiselle. Tulevan työn osaamisvaatimuksista emme voi tietää. Suomessakin kansainvälistyminen tapahtuu yhä nopeammalla tahdilla. Vaikka oman työpaikan varsinaiset tehtävät eivät suoraan kansainvälisyyteen liittyisikään, työtovereina ja asiakkaina saattaa todennäköisestään olla, tai tulevaisuudessa tulla, myös ulkomaalaisia. Tällaisessa tilanteessa olisi tärkeää, että oma kansainvälisyysosaaminen olisi jo kehittynyt edes jonkin verran.

Käytännön järjestelyt, kuten asunto sekä työpaikka kotimaassa, osoittautuivat aikuisopiskelijalle haasteeksi liikkuvuusjaksolle osallistumiselle. Opiskelijalla ei välttämättä ole mahdollisuutta luopua asunnostaan liikkuvuusjakson ajaksi, taloudellisesti on vaikeaa maksaa asumisesta samanaikaisesti liikkuvuusjakson kohdemaassa sekä kotimaassa. Aikuisopiskelija ei ehkä saisi työnantajan suostumusta lähtemään liikkuvuusjaksolle, ja usein opiskelijan suora oletamus onkin tämä. Olisi ammattioppimisen kannalta, niin opiskelijan kuin työnantajankin näkökulmasta, hyvä, että opiskelija kehittäisi kansainvälisyysosaamistaan liikkuvuusjakson avulla. Tutkimuksessa kävi ilmi, että aika ja opintojen tila ovat myös syy siihen, miksi opiskelija ei lähde vaihtoon. Moni vastanneista opiskelee jo viimeistä vuottaan ja ajattelivat liikkuvuusjakson soveltuvan paremmin käytäväksi aikaisemmassa vaiheessa opintoja. Tilanteen helpottamiseksi esimerkiksi asunnon suhteen, olisi hyvä luoda verkosto jonka avulla vaihtoon lähtevän aikuisopiskelijan olisi mahdollista esimerkiksi vuokrata asuntoaan eteenpäin vaihdon ajaksi. Tämä voisi laskea kynnystä lähtemiseen.

Kaksi opiskelijaa epäili liikkuvuusjakson mielekkyyttä. Tällaisessa tilanteessa varmasti olisi tarpeen selkiyttää sitä, millaisia odotuksia työelämän edustajilla on opiskelijan kansainvälisyysosaamisen suhteen. Myös opettajien tuki ja kannustaminen ovat tärkeitä.

Kahdella opiskelijalla esteenä oli sopivan vaihtokohteen löytäminen. Riittävä tiedottaminen siis myös vaihtokohteista on tarpeen ja myös tuki opintojen vaiheeseen sopivan vaihtokohteen löytämiseksi. Tukea tarvitaan myös tilanteessa, jossa opiskelija mainitsee liikkuvuuden esteeksi liikkuvuusjakson vaativan byrokratian. Kaksi opiskelijaa toi esille huolen opintojen pitkittymisestä liikkuvuusjakson vuoksi. Tässäkin on tiedottaminen ja ohjaus tärkeää. Kun ohjaaja tuntee riittävän hyvin partnerikorkeakoulun tarjonnan, opiskelijalla on hyvät mahdollisuudet suorittaa opintonsa niin, ettei liikkuvuusjakso viivästytä valmistumista. Vaihto ei normaalisti vaikuta kotimaan opiskelujen pituuteen ja varsinkin englantia puhuvissa maissa vaihtonsa suorittaneet voivat usein räätälöidä ulkomailla käytävät kurssit niin, että ne ovat hyväksiluettavissa osaksi omia opintoja.

Tutkimuksen tavoitteena oli myös selvittää, miten lisätä kansainvälisen tarjonnan käyttöä. On yllättävää, että tietoisuus erityisesti kotikansainvälistymisen mahdollisuuksista oli erittäin heikolla tasolla, vaikka esimerkiksi avoimista vastauksista nousi esille niitä koskeva toive. Näiden mahdollisuuksien kehittäminen ja niistä tiedottaminen ovat varmasti keskeisiä keinoja kansainvälisyysosaamisen kehittymiseen. Opiskelijoiden vastauksista esille nouseva tiedottamisen lisäämistarve on ilmeinen, avoimissa vastauksissa ollut kysymys ”Miten, missä, milloin? Keneltä kysyä ja onko todella mahdollista aikuisopiskelijalle?” kuvastaa hyvin epätietoisuutta, samoin käsitys, jonka mukaan kansainvälisyystoiminta kuuluisi vain nuorisopuolen opiskelijoille. Aikuisopiskelijoiden keskuudessa on valitettavan usein havaittavissa käsitys siitä, että kansainvälisyysosaaminen ei ole enää kyseisessä vaiheessa välttämätöntä, eikä siitä ole havaittavaa hyötyä opiskelijalle.

Verkossa tapahtuva tiedottaminen on helpoin tapa saada nopeasti tietoa kaikille opiskelijoille. Intra on kaikkien käytettävissä, mutta haasteeksi nousee sielläkin tiedottamisen tapa. Vaikka tietoa olisikin riittävästi, miten se muotoillaan riittävän selkeästi ja samalla houkuttelevasti, sen eteen on varmasti jo pitkään tehty töitä. Vastauksista nousi kuitenkin esille myös toive erityisistä infotilaisuuksista, joissa selvitetäisiin aikuisopiskelijan mahdollisuuksia kehittää kansainvälisyysosaamistaan, erityisesti tietoa kurssitarjonnasta. Monelle opiskelijalle intran käyttäminen ei kuitenkaan ole päivittäinen tapa, eikä sinne eksytä etsimään tietoa. Yksi intran haasteista on myös oikean tiedon löytäminen.

Erilliset infotilaisuudet olisivat varmasti hyvä lisä tiedon välittämiseen. Se tarjoaisi myös hyvän mahdollisuuden opiskelijoiden motivoimiseksi kansainväliseen toimintaan.

Esimerkiksi tilaisuuksissa käytävä avoin keskustelu riittävästä kielitaidosta voisi hälventää mahdollisia pelkoja oman kielitaidon riittämättömyydestä. Infotilaisuuden olisi hyvä olla osa jotakin kurssia, erillisenä järjestelynä se ei ehkä tuottaisi riittävän hyvää tulosta. Kun aika on vähissä, opiskelija saattaa ajatella erillisestä infosta saatavan hyödyn olevan pieni suhteessa siihen uhrattuun aikaan.

Opiskelijoiden toive kansainvälisten luentojen lisäämisestä myös iltaopetukseen lienee melko helposti toteutettavissa oleva ehdotus. TAMKissa käy vuosittain melko suuri määrä mm. partnerikorkeakoulujen opettajia vaihtojaksolla. Vaihto-opettajien säännöllinen käyttäminen voisi olla enemmänkin sääntö kuin poikkeus jokaisessa aikuiskoulutusohjelmassa. Saattaisi olla myös mielenkiintoista toteuttaa ehdotettuja teemapäiviä niin, että ne yhdistyisivät omiin ammattiaineisiin.

Ehdotus opiskelijoiden työpaikoilla tapahtuvan kansainvälisyystoiminnan kartoittamisesta on varmasti myös toteutettavissa oleva. Mitä paremmin kansainvälisyysosaaminen kytkeytyy työhön, sitä paremmin opiskelijat varmasti motivoituvat sen kehittämiseenkin. Työpaikan ei tarvitse välttämättä olla yritys, joka toimii vaikkapa kansainvälisillä markkinoilla. Jo se riittäisi, että osa henkilöstöstä tai asiakkaista olisi ulkomaalaisia. Yritysten johdon esille tuoma kansainvälisyysosaamisen tärkeys varmasti motivoi opiskelijoita. Tutkimuskohteena olevat koulutusohjelmat ovat sellaisia, että on varmasti helppo löytää hyviä vierailukohteita. Esimerkiksi hotelli- ja ravintola-ala on erittäin kansainvälistä tässä mielessä.

Ehdotetut tutustumiskäynnit ryhmissä toisiin oppilaitoksiin kytkeytyy lyhytkestoisiin opintokäynteihin. Niiden järjestäminen edellyttää toimivaa rahoitusjärjestelmää, esimerkiksi Erasmus-apuraha edellyttää minimissään kolmen kuukauden liikkuvuusjaksoa. Monelle perheellisille viikon mittainen vierailu saattaa olla jo maksimipituinen. Opiskelijoiden motivoituminen omalla rahoituksella tehtäviin vierailuihin saattaa olla heikkoa, näin taas korostuu vaihtoon tulevien ulkomaisten asiantuntijoiden tehokas hyödyntäminen. Jo viikonkin mittaisella tutustumiskäynnillä voi olla kauaskantoiset vaikutukset. TAMKin kautta voi osallistua eri alojen noin viikon tai kahden mittaisille intensiivikursseille, joiden aikana opiskelijat ovat tiiviissä kanssakäymisessä kansainvälisen ryhmän kanssa. Tällainen opintomuoto on erinomainen tapa laajentaa omaa osaamistaan ja samalla saada uutta perspektiiviä opintoihin.

Myös niin kutsutun virtuaalisen liikkuvuuden mahdollisuuksia kannattaa kehittää. Esimerkiksi yhdessä tehtävät oppimistehtävät partnerikorkeakoulun opiskelijoiden kanssa on helppo toteuttaa. Yhteisessä opiskelussa kansainvälisyysosaaminen kehittyy samalla, kun ratkotaan vaikkapa jotakin omaan alaan liittyvää tehtävää. Näin voisi toteuttaa esimerkiksi opiskelijoiden ehdottamia teemapäiviä ja kansainvälisiä kursseja.

Tämän tutkimuksen tekijöiden mielestä työ onnistui odotusten mukaisesti. Tutkimus tuotti toimeksiantajalle tietoa aikuisopiskelijoidensa kansainvälisyysosaamisen hyödynnettävyydestä. Tutkimuksessa löydettiin vastaukset tutkimusongelmiin. Tutkimus on tekijöiden mielestä luotettava ja pätevä. Tutkimuksen luotettavuus eli reliaabelius tarkoittaa tutkimuksen kykyä tuottaa toistettavia, ei-sattumanvaraisia tuloksia, se voitaisiin todeta esimerkiksi niin, että kaksi arvioijaa saa saman tuloksen. Pätevyys eli validius tarkoittaa sitä, että tutkimusmenetelmä tai mittari mittaa sitä, mitä on tarkoitettu. Kyselylomakkeissa vastaajien tulee käsittää kysymykset tutkijan tarkoittamalla tavalla. (Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara P. 2009, 231 – 232.). Tässä tutkimuksessa voidaan arvioida, että tutkimus on luotettava. Samaa kyselylomaketta käytettäessä ja saatuja tuloksia analysoitaessa tulos olisi sama tutkijasta riippumatta. Myös pätevyys on hyvä, kyselylomakkeen kysymykset ovat yksiselitteisiä.

Jatkotutkimusaiheita nousi esille useitakin. Aikuisopiskelijoille olisi hyvä tehdä selvitys siitä, minkälaisia ammatillisiin aineisiin liittyviä kysymyksiä olisi mielenkiintoista selvittää virtuaalisesti yhdessä partnerikorkeakoulun opiskelijoiden kanssa. Myös opiskelijoiden työ- ja harjoittelupaikkojen esimiesten odotuksia kansainvälisyysosaamisen suhteen voisi kartoittaa. Tutor- ja ystäväperhetoiminnassa mukana olevilta opiskelijoilta voisi selvittää heidän näkemyksiään siitä, miten kyseinen toiminta edistää heidän kansainvälistä osaamistaan.

LÄHTEET

Akava. Korkeasti koulutettujen työmarkkinakeskusjärjestö. Koulutuspolitiikka.

Luettu 14.2.2013

[http://www.akava.fi/akava/tavoiteohjelmat/hallitusohjelmatavoitteet - kohti_uutta_kasvua_ja_hyvinvointia/koulutuspolitiikka](http://www.akava.fi/akava/tavoiteohjelmat/hallitusohjelmatavoitteet-kohti_uutta_kasvua_ja_hyvinvointia/koulutuspolitiikka)

Ammattikorkeakoululaki. 9.5.2003/351

Arene 2007. Ammattikorkeakoulut Bolognan tiellä. Ammattikorkeakoulujen osallistuminen Eurooppalaiseen korkeakoulutusalueeseen. Helsinki: Edita Prima Oy 2007. Luettu 10.3.2013.

<http://www.karelia.fi/ects/materiaali/Ammattikorkeakoulut%20Bolognan%20tiell%C3%A4%20012007.pdf>

Suositus tutkintojen kansallisten viitekehysten (NFQ) ja tutkintojen yhteisten kompetenssien soveltamisesta ammattikorkeakouluissa. 23.2.2010. Arene. Luettu 15.3.2013.

http://www.haaga-helia.fi/fi/aokk/taeydennyskoulutus/index_html/ARENEn_suositus.pdf

Euroopan yhteisöt 2009. Eurooppalainen tutkintojen viitekehys elinikäisen oppimisen edistämiseksi (EQF). Luxemburg Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimitisto, 2009. Luettu 11.3.2013.

http://ec.europa.eu/education/pub/pdf/general/eqf/broch_fi.pdf

Garam, I. 2005. Opiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus ja työelämä. Työnantajien näkemyksiä ulkomailla opiskelun ja harjoittelun merkityksestä. Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO.

Garam, I. 2010. Kansainvälinen liikkuvuus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. CIMO : Tietoa ja tilastoja 2011. Luettu 12.2.2013.

http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/20985_Kansainvalinen_liikkuvuus_yliopistoissa_ja_ammattikorkeakouluissa_1010.pdf

Garam, I. 2012. Kansainvälisyys osana korkeakouluopintoja. CIMO: Tietoa ja tilastoja 2012. Luettu 13.3.2013.

http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/24636_Kansainvalisyys_osana_korkeakouluopintoja.pdf

Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara P. (2009) Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Karisto, Hämeenlinna

Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia 2009–2015

Opetusministeriön julkaisuja 2009:21

Yliopistopaino, Helsinki, 2009

Koulutuksen kansainvälinen yhteistyö. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Luettu 14.2.2013

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/koulutuksen_kansainvaelineen_yhteistyoe

Moore, Erja (2003) Aikuisten yliopisto-opiskelu. Näkökulmia myöhäismoderniin elämäntapaan. teoksessa EKG? Eurooppa, korkeakoulutus, globalisaatio? (Toim. Helena Aittola) Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto, Jyväskylän yliopistopaino

Muhonen, R. & Piesanen, E.: Korkeakoulutus osana elämänlaajuista oppimista Korkeakoulutus teoriassa. Näkökulmia ja keskustelua. Toim. Jani Ursin & Jussi Välimäki, Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto
Jyväskylän yliopistopaino, Jyväskylä 2006

Narikka, J. & Nurmi, E. 2013. Uudet yliopistot ja uudistuvat ammattikorkeakoulut. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Salo-Lee, L. Luettu 12.2.2013 klo 17.50

<http://www.pkky.fi/Resource.phx/pkky/aiko/projektit/monitulkki/aineisto.htx.i1818.pdf>

Suoranta, J., Kauppila, J., Rekola H., Salo, P. & Vanhalakka-Ruoho, M. 2012. Aikuis-
kasvatuksen risteysasemalla. Johdatus aikuiskasvatukseen. Aducate Reports and Books
No 3/2012, Koulutus- ja kehittämispalvelu Aducate, Itä-Suomen yliopisto, Joensuu
2012, Tampereen yliopistopaino Oy, Tampere

Soy, Susan K. (1997). The case study as a research method. Unpublished paper, University of Texas at Austin. Luettu. 16.2.2013
<http://www.gslis.utexas.edu/~ssoy/usesusers/l391d1b.htm>

Tampereen ammattikorkeakoulu : TAMKin strategia 2010 – 2019. Päivitetty 1.8.2012.
Luettu 14.2.2013 klo 14.38

[http://www.tamk.fi/cms/tamk.nsf/\\$all/156822E30C4EDEA9C22575750033C5C6](http://www.tamk.fi/cms/tamk.nsf/$all/156822E30C4EDEA9C22575750033C5C6)

Tampereen ammattikorkeakoulu : Kansainvälisyys opinnoissa. Päivitetty 22.07.2013.
Luettu 14.2.2013 klo 14.45.

[http://www.tamk.fi/cms/tamk.nsf/\\$all/C25ED45C6F3FDE6DC225789A00483ED5](http://www.tamk.fi/cms/tamk.nsf/$all/C25ED45C6F3FDE6DC225789A00483ED5),

Tampereen ammattikorkeakoulun opinto-opas 2011-2012. Päivitetty 22.11.2013
Luettu 14.2.2013 klo 15.55

<http://opinto-opas.tamk.fi/ops/opas/ops/kops.php?y=2012&c=1119&lang=fi&mod=11164>

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

1 (3)

Hei! Olemme kaksi opinnäytetyötä tekevää Tampereen Ammattikorkeakoulun palvelujen johtamisen ja tuottamisen koulutusohjelman opiskelijaa. Teemme TAMK:in toimeksiannosta kyselyä koskien aikuisopiskelijoiden kokemuksia ja yleistä suhtautumista kv-opintoihin (lyhyet vaihdot, luennot, kurssit ym.).

Vastaukset käsitellään anonyymisti,

Arvostamme jos annatte meille hetken ajastanne ja vastaatte kyselyyn kokemustenne mukaisesti. Toivomme teidän vastaavan _____ mennessä.

Kiittäen Liisi Räikkönen ja Karoliina Koukka

1. Sukupuoli

- mies
- nainen

2. Ikä

- 18–25
- 26–35
- 36–45
- 46–55
- 56–65

3. Siviilisäät

- Naimaton
- Avoliitto
- Naimisissa

2 (3)

4. Koulutusohjelma

- Liiketalous
- Matkailu
- Palvelujen tuottaminen ja johtaminen
- Hotelli- ja ravintola-ala

5. Opintojen tila

- ensimmäinen
- toinen
- kolmas
- neljäs

6. Oletko tietoinen tarjolla olevista kv-vaihtoehtoista?

- Lyhyt vaihto (opintomatkat)
- Kansainväliset luennoitsijat
- Kielikurssit
- Englanninkieliset kurssit
- KV-tuutorointi
- Harjoittelu ulkomailla

7. Oletko käyttänyt hyväksi kv-tarjontaa?

- Vieraskieliset kurssit
- Kansainväliset luennoitsijat
- KV-tuutorointi
- Lyhyet vaihdot

3 (3)

o Muita vaihtoehtoja:

o Mahdollisen apurahan suuruus lyhyellä vaihdolla:

8. Jos et ole, miksi?

- Ei tukia
- Vaihdon aiheuttama tulonmenetys
- Perhesyyt (lapset, parisuhde)
- Epäily vaihdon mielekkyydestä
- Ei sopivia kohteita
- Pelko opintojen pitkittymisestä
- Byrokratia (hakemukset ja lomakkeet)
- Käytännön järjestelyt (asunto, työpaikka kotimaassa)
- Kielitaidon puute
- Motivaation puute
- Heikko opintomenestys
- Terveydelliset syyt
- Uskalluksen puute
- Opintojen tila (liian aikainen/myöhäinen)

o Muita syitä:

Avoimet kysymykset:

9. Aiotko jossain opintojen vaiheessa ottaa osaa kv-toimintaan (avoin kysymys miten/miksi ei)

10 Millä keinoin kv-toimintaan osallistumista voisi helpottaa:

11. Ehdotuksia ja ideoita KV-toimintaa varten: